Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXXI № 43 (3610) Варшава, 25 жовтня 2026 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

25 років концертів церковної музики на Мазурах. с. 8

Фото Григорія Сподарика

ISSN 027-8254

ОУП готується до ювілеїв. с. 3

Торонтський хор «Веснівка» виступив у Кошаліні. с. 10

eprasa.pl ba2c528877

АНАЛІТИКА

Григорій СПОДАРИК

Українці – найчастіша ціль злочинів на ґрунті ненависті

Проблема та розмір злочинів, мотивованих ненавистю та упередженнями, були темою засідання Сеймової комісії у справах національних та етнічних меншин. Орган проаналізував інформацію Міністерства внутрішніх справ та адміністрації, а також Міністерства юстиції за 2023-2026 роки.

Представлені дані свідчать про помітне зростання кількості злочинів, скоєних на ґрунті ненависті. У 2023 році поліція зафіксувала 772 випадки, у 2024-му – 761, а 2025-му – вже 1018. У першому півріччі 2026 року встановлено ще 655 таких ситуацій. Серед них найбільшу групу становили злочини проти українців – 291 випадок. Для порівняння: у той же час було зафіксовано 59 антисемітських злочинів, 10 – проти мусульман і 5 – проти ромів.

У 2026 році відбулося розширення переліку злочинів, які можуть кваліфікуватися як мотивовані упередженнями. Це має значення, зокрема, у справах, що стосуються майна. Якщо, наприклад, автомобіль було пошкоджено через українські реєстраційні номери або національність власника, то національний мотив сьогодні може бути врахований під час кваліфікації такого діяння.

Згідно з даними, вказаними під час засідання, частка злочинів на ґрунті ненависті серед загальної кількості всіх вчинених злочинів зросла з 0,095 до 0,127 відсотка, тобто приблизно на третину.

Поліція наголошує, що не завжди легко визначити, чи саме упередження щодо певної національної, релігійної або іншої спільноти стали причиною злочину. У Польщі призначено координаторів, які протидіють таким явищам, а провадженням відповідних справ займається 50 визначених прокуратур.

Під час засідання комісії на важливу роль громадських організацій у виявленні та документуванні злочинів, мотивованих упередженнями, звернув увагу прокурор Мацєй Млинарчик.

Він пояснив, що кількість проваджень значною мірою залежить від активності організацій, які підтримують постраждалих осіб і здійснюють моніторинг в інтернеті. Їхнє становище, доступ до коштів і кількість залучених людей безпосередньо впливають на кількість повідомлень, які подають до правоохоронних органів.

Другим важливим чинником є довіра громадян до держави. Якщо постраждалі вважають, що поліція проігнорує заяву, а прокуратура закриє справу, таких звернень буде менше. Коли з'являється переконання, що держава реагує ефективно, кількість повідомлень зростає.

Мацєй Млинарчик зазначив, що польська прокуратура сама не виявляє такі злочини. Вона спирається передусім на повідомлення від громадян, громадських організацій та інших органів. Водночас він вказав на досвід окремих держав, де правоохоронні органи активно контактують із групами, які особливо наражені на небезпеку та заохочують їх повідомляти про злочини.

«Прокуратура сама не виявляє такі злочини. І це дещо інша ситуація, ніж, наприклад, у Великій Британії, де (...) правоохоронні органи контактують, зокрема, з уразливими групами, організаціями меншин, заохочуючи їх не боятися повідомляти про злочини, скоєні проти них», – говорив прокурор.

З погляду національних меншин це означає, що громадські організації виконують не лише допоміжну функцію. Вони також є важливим джерелом інформації про випадки, які без їхнього моніторингу, документування та підтримки могли б взагалі не бути заявлені. У ситуації злочинів, скоєних в інтернеті, роль таких організацій є особливо важливою.

Під час засідання співголова Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин Григорій Купріянович застеріг, що наслідки агресії відчувають цілі спільноти. «До нас дедалі частіше надходить інформація про те, що зменшується кількість учасників культурних заходів, оскільки частина людей, які належать до меншин, просто боїться брати участь у таких подіях», – говорив Григорій Купріянович. Як він наголосив, ідеться не лише про безпосередні напади, а й агресію в інтернеті, яка може відлякувати людей від публічної участі в житті власної спільноти. Деякі представники меншини побоюються, що навіть розмова з дитиною рідною мовою на вулиці може викликати недружню реакцію.

На зростання кількості нападів на ґрунті ненависті також вказувала Анна Татар з асоціації «Nigdy Więcej». Організація веде «Брунатну книгу» («Brunatna Księga»), де документує злочини, мотивовані упередженнями. За словами Анни Татар, влітку вони майже щодня отримували повідомлення про побиття людей з України. Особливе занепокоєння викликає насильство щодо дітей і молоді, тому асоціація опублікувала звіт «Це польська лавка», присвячений нападам на молодих людей через їхню національність або колір шкіри.

«Мова ненависті, яка повсюдно присутня в польському інтернеті, мова ненависті, яку використовують політики, дає свої гіркі плоди», – наголошувала представниця «Nigdy Więcej», вказуючи на ці фактори як головне джерело проблем.

Під час засідання також звернули увагу на потребу кращої співпраці між державними установами. Дані про злочини, мотивовані ненавистю, збирають різні міністерства, але бракує спільного аналізу. Було запропоновано створювати міжвідомчі групи, які за участю соціологів могли б досліджувати масштаби цього явища та його причини.

Наступною проблемою є заробляння на ненависті в інтернеті. Як зазначалося під час дискусії, деякі люди та проєкти будують свій прибуток на публікації матеріалів, які закликають до ворожості щодо певних спільнот. Для цього використовують, зокрема, механізми монетизації на платформах соціальних мереж і збори коштів. Це може заохочувати нових послідовників до наслідування таких дій. Водночас було наголошено, що протидія цьому явищу є особливо складною. ●

eprasa.pl ba2c528877

Григорій СПОДАРИК
Фото Павла Лози

ОУП готується до ювілеїв

Підготовка до святкування 70-річчя організованого українського життя в Польщі, плани на 80-ті роковини акції «Вісла», оцифровування архіву «Нашого слова» та фінансування діяльності української меншини – ці теми були серед головних під час засідання Головної ради Об'єднання українців у Польщі, яке відбулося 11 жовтня. Частина проєктів уже реалізується, інші ще потребують узгодження та конкретних рішень.

Однією з найближчих важливих подій стане відзначення 70-річчя організованого українського життя в Польщі. Об'єднання готує з цієї нагоди не лише концерт, а й видання, яке має зберегти пам'ять про людей, що розбудовували українську спільноту в країні. Йдеться про біографічний словник діячів української громади. Книжка вже перебуває на етапі верстки, й існує ймовірність, що її надрукують до кінця листопада. Автор видання – Роман Дрозд, якому допомагали Ярослав Сирник та Іван Шумада.

Ювілейний концерт з нагоди відзначень відбудеться 13 грудня у варшавському театрі «Studio». На сцені виступлять ансамбль «Ослав'яни» та чоловічий хор «Журавлі». Перед концертом також запланована дискусія. Організатори готують подію, яка має об'єднати представників українського середовища з різних регіонів і стати нагодою поговорити про історію та внесок громади в життя Польщі. До ювілею планують долучити також польських партнерів і представників місцевої влади. Регіональним структурам ОУП запропонували визначити людей, яких варто запросити на урочистості, а також повідомити про кількість потенційних учасників.

Окрему увагу приділять тим, хто впродовж десятиліть працював для розвитку українського життя в Польщі. Під час ювілейного концерту вручатимуть спеціальні відзнаки. Як повідомив голова ОУП Мирослав Скірка, на прохання Головної управи Світовий конгрес українців передав три медалі святого Володимира. Одну з них присуджено посмертно Миронові Сичу, а чергові дві вручать Стефанії Лайкош та Петру Тимі.

Крім того, Об'єднання готує дипломи для активістів, які багато років працювали на місцях і зробили вагомий внесок у діяльність організації. Кандидатів мають запропонувати регіональні структури, а остаточні пропозиції передати Головній управі. «Йдеться про те, щоб символічно подякувати людям за все, що вони впродовж цих років зробили для Об'єднання», – наголосив голова ОУП Мирослав Скірка.

Ще один запланований великий напрям роботи організації – підготовка до 80-х роковин акції «Вісла», які припадають на 2027 рік. ОУП обговорює можливі формати відзначень у різних частинах Польщі. Серед запропонованих місць – Хшаново, Явожно, північні регіони країни та околиці Перемишля.

У планах – зустрічі й лекції з історії, концерти, виступи місцевих колективів і встановлення пам'ятних таблиць. Розглядається також можливість провести захід у Європейському центрі солідарності в Ґданську та представити театральну виставу з Івано-Франківська. Для майбутніх відзначень хочуть підготувати спільну візуальну графіку, зокрема логотип, який об'єднає різні ініціативи.

Ці пропозиції ще мають бути опрацьовані. Важливо, щоб відзначення не обмежилися однією центральною подією, а охопили місця, де живуть українці й наслідки акції «Вісла» особливо відчутні в пам'яті місцевих громад.

Водночас ОУП продовжує роботу над проєктами, які мають довгострокове значення. Серед них – оцифрування архіву «Нашого слова». Мета цієї ініціативи – зробити старі номери часопису доступнішими для читачів і дослідників. Передбачено також можливість пошуку за ключовим словом, що полегшить роботу з матеріалами про історію українців у Польщі.

Не менш важливим залишається питання фінансування. За інформацією, представленою під час засідання, у проєкті бюджету Міністерства внутрішніх справ та адміністрації Польщі на 2027 рік не передбачено збільшення коштів для національних і етнічних меншин. Водночас під час цьогорічного розподілу фінансування дії відомства спричинили до того, що невикористаними залишилося понад 600 тисяч злотих.

Для організації це означає, що потрібно уважно стежити за конкурсами та вчасно подавати проєктні заявки, зокрема до конкурсів, доступних на рівні місцевої влади. Від доступу до фінансування залежить можливість проводити культурні заходи, підтримувати діяльність місцевих осередків і реалізовувати ініціативи, пов'язані зі збереженням української мови, історії та традицій.

Отже, перед Об'єднанням українців у Польщі постає одразу кілька важливих завдань: підготувати ювілейні відзначення, зберегти пам'ять про історію громади, підтримати роботу регіональних структур і забезпечити продовження поточних проєктів. Найближчим конкретним кроком стане грудневий концерт у Варшаві. Тим часом підготовка до 80-х роковин акції «Вісла» вимагатиме подальшої координації між центральними та регіональними структурами ОУП.

Під час засідання Головна рада ОУП також ухвалила постанову про припинення діяльності відділу ОУП у Лігниці та постанову про прийняття до ОУП Українського чоловічого хору «Журавлі» як асоційованого члена. ●

eprasa.pl ba2c528877

Запрошення до участі в «Діалогових зустрічах» щодо діяльності Об'єднання

До кінця жовтня можна подати заявку для участі в «Діалогових зустрічах» про діяльність Об'єднання українців у Польщі, які пройдуть у Ґданську.

«Об'єднання готує стратегію діяльності на найближчі 3 роки, і тому хочемо разом з членами та членкинями, прихильниками та прихильницями поміркувати над темами, важливими для організації», – запрошують організатори події.

«Чому ви? В організації – найважливіші люди. Стратегію найчастіше схвалюють ті, хто в Головній управі чи Раді, але все одно вона має базуватись на думці членів та членкинь – тих, хто зрештою користується діяльністю організації та її співтворить. Тому передавайте інформацію далі, до всіх членів і членкинь ОУП», – зазначено в запрошенні.

У кожній такій розмові участь зможе взяти до 30 осіб, заявки на всі зустрічі приймаються онлайн. Критеріями відбору учасників є активність в Об'єднанні, різноманітність групи.

На час зустрічі учасникам буде забезпечено проживання та харчування.

«Діалог дає шанс насправді зустрітись – висловити та пояснити свою думку, але і почути інших. Ми пропонуємо час і простір для розмови, відкриваємо тему, а далі розмову формуєте ви – особи, які приєднаються до події», – зазначають організатори «Діалогових зустрічей». Вони наголошують, що думка кожного та кожної – важлива. Такі обговорення водночас є нагодою відкрити для організації щось нове.

«Думки, озвучені під час діалогу, будуть записані, і цей матеріал використовуватиметься у підготовці стратегії ОУП», – підкреслюють організатори.

Діалог у Ґданську відбудеться 21 листопада, в день 50-го Ярмарку (JarmaRock FEST). Година – 13:00-15:00. Тема зустрічі – «Роль культурних подій у місії організації».

Місце – Centrum Dolna Brama, ul. Dolna Brama 8.

Також заплановано «Діалогові зустрічі» у Варшаві на тему значення членства в організації. Вона відбудеться 12 грудня.

У справі участі в зустрічах у Ґданську та Варшаві потрібно звернутися до Об'єднання українцв у Польщі.

Сімейно-правовий фестиваль у Варшаві

6 листопада (9:30-18:00) у Варшаві відбудеться Сімейно-правовий фестиваль «Твої права – твоя суперсила у Польщі».

«Запрошуємо українців, які мешкають у Польщі, на фестиваль для всієї родини, де корисне поєднується з приємним: практичні консультації, відкритий діалог, відповіді на важливі питання, розваги для дітей і тепла атмосфера для всієї родини», – закликає прийти Об'єднання українців у Польщі, що виступає генеральним партнером події.

Організатори спробували об'єднати на фестивалі представників інституцій та спеціалістів, з якими не завжди легко зв'язатися на щодень.

Сам захід відкритий для всіх українців, які зараз проживають у Польщі – сімей з дітьми різного віку, осіб, що отримали тимчасовий захист, підприємців, інвесторів, працівників, студентів та всіх, хто шукає підтримки, відповідей на запитання та своєї громади.

Фестиваль відбудеться на Національному стадіоні у Варшаві (PGE Narodowy w Warszawie). Вхід на подію – вільний, проте необхідна реєстрація. Деталі можна знайти, зокрема, на сайті ОУП (ukraincy.org.pl).

Організатори – Асоціація українського бізнесу в Польщі та EUCONLAW Group. Захід відбудеться під патронатом Посольства України у Польщі.

Спортивні змагання для дітей та молоді в Білому Борі

10 жовтня відбулися чергові спортивні змагання з футболу і настільного тенісу в Білому Борі для дітей Вроцлавсько-Кошалінської єпархії УГКЦ.

У змаганнях, про які повідомлено на сайті єпархії, взяли участь команди в трьох вікових категоріях: 8-11, 12-14 і 15-18 років.

Змагання розпочалися після спільної молитви й пояснення правил гри, які представив отець Руслан Марцішак, директор Єпархіальної молодіжної комісії.

Цього року до Білого Бору, окрім місцевих учасників, приїхали молоді спортсмени з Кошаліна, Бидґоща, Валча, Щецінка, Щеціна, Старґарда й Познані.

Результати змагань опубліковано на сайті єпархії.

Подія змогла відбутися завдяки дофінансуванню німецької організації «Реновабіс» і Молодіжного фонду.

Фото із сайту cerkiew.net.pl

Презентація польсько-української антології у Катовицях

Гурток ОУП у Катовицях запрошує 6 листопада на презентацію польсько-української антології «Коли домом є хтось. Польсько-українські історії про життя разом».

Книжка містить 21 історію польських та українських авторів і авторок про зустрічі, дружбу й любов, тугу за домом і нові початки. Ідеться в ній теж про те, як змінюється життя, коли поруч з'являються люди з іншою мовою, культурою та власною історією. Назва перегукується з думкою, що дім може бути не лише місцем на мапі, а й людиною, поруч із якою можна бути собою.

eprasa.pl ba2c528877

Ідея антології народилася у грудні 2024 року, її ініціаторами стали Януш Музичишин і Тетяна Виговська. Книгу видали 2026 року RKS Janusz Muzyczyszyn з Руди-Шльонської та «Час Змін Інформ» з Білої Церкви. Саме ж видання охоплює під однією обкладинкою 640 сторінок текстів українською і польською мовою.

Подія передбачає зустріч із видавцями та авторами, акторське читання одного з оповідань і виступ української вокалістки Ганни Сопілки.

Презентація розпочнеться о 18:00 за адресою: Teatr Korez, pl. Sejmu Śląskiego 2, Katowice. Умови входу запитуйте у касі театру за телефоном: +48 32 785 70 15.

Діячі гуртка ОУП у Катовицях не є організатором, проте, як зазначають на своїй фейсбук-сторінці, передають запрошення, бо ця книжка розповідає про життя, яке «багато з нас щодня ділить із польськими сусідами тут, на Шльонську».

Що у жовтневому випуску «Теленовини»?

Жовтневі «Теленовини» вийдуть в ефір в суботу, 31 жовтня, о 8:25 на телеканалі TVP3.

Цього разу в передачі розкажуть про «Пам'ять прикордоння» – спільну програму, що передбачає прибирання та догляд за цвинтарями й культурною спадщиною польсько-українського пограниччя. Її реалізують Товариство анімації культури прикордоння «Folkowisko» та Товариство «Czajnia» за підтримки Національного інституту свободи. Програма народилася з переконання, що турбота про спадщину починається на місцевому рівні.

«Мешканці найкраще знають, де розташовані забуті цвинтарі, могили та святині і які історії з ними пов'язані. Завдяки програмі вони можуть отримати підтримку для догляду за цими місцями та збереження їх для майбутніх поколінь. Ми з камерою відвідаємо одну з акцій впорядкування цвинтарів», – зазначають автори «Теленовин».

«Теленовини» також відвідали Перемишль, де відбувся концерт «Зустрічі на пограниччі» та показ реконструйованих костюмів ансамблю «Краєчка».

Телепередача завітала й до Ланьцута, щоб показати глядачам одну з найцікавіших колекцій ікон, зібраних в Ланьцутському музеї-замку. «Створення колекції церковного мистецтва в Ланьцуті було продиктовано необхідністю захисту неоціненного культурного надбання, якому загрожувало цілковите знищення», – можна прочитати в описі експозиції. У «Теленовинах» глядачі дізнаються, зокрема, про історію створення колекції.

Фото Павла Лози

Український тиждень у Ґданську

Особливий тиждень, сповнений мистецтва, кіно, музики, змістовних дискусій та майстер-класів із рукоділля, зібрав жителів Ґданська. Протягом 9 днів, з 10 до 18 жовтня, у різних частинах міста (переважно – в Українській бібліотеці та Оливському міському будинку культури) на відвідувачів чекала насичена програма: від традиційних майстер-класів із вишивки, ціанотипії (старий спосіб монохромного фотографічного друку, що дає зображення блакитного відтінку – прим. ред.) та малювання на склі до найкращих зразків українського кіно й театру, важливих панельних дискусій та етноконцертів.

Український тиждень у Ґданську – це фестиваль, створений з величезним запалом, але водночас масштабна подія, яка щороку збирає тисячі людей, зокрема жителів Тримісто, українську громаду, представників світу культури, бізнесу та ЗМІ.

Фото з фейсбук-сторінки (Biblioteka Ukraińska w Gdańsku)

Про Об'єднання і Народний дім розповіли у програмі «O milimetr»

У одному із жовтневих випусків програми «O milimetr» («За міліметр»), що виходить в ефір на громадському телебаченні на каналі TVP3, було представлено репортаж про діяльність Перемиського відділу Об'єднання українців у Польщі та Народного дому, а також участь організації у наданні допомоги з перших днів повномасштабної війни в Україні. Водночас у програмі обговорюється, як діяльність Народного дому впливає на польсько-українські відносини та діалог, зокрема в Перемишлі.

У другій частині передачі голова фонду «Stand with Ukraine» Наталія Панченко та Едвін Бендик, польський публіцист, голова правління Фонду Стефана Баторія, обговорюють і оцінюють поточну підтримку українців з боку поляків, співпрацю між двома народами, а також вплив дезінформації і протидію цьому явищу з боку Польщі.

«O milimetr» – це публіцистична програма TVP3, доступна безплатно на TVP VOD. Передача представляє діяльність неурядових організацій.

Про роботу Перемиського відділу ОУП та Народного дому дивіться у програмі від 3 жовтня під назвою «Українська хата». Посилання на неї можна знайти на фейсбук-сторінці Народного дому (Narodnyj Dim – Dom Ukraiński).

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl ba2c528877

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

Україна між молотом і ковадлом

Стосунки між Вашингтоном та Києвом останнім часом нагадують сповнені швидкості американські гірки, які рухаються дедалі швидше, і здається, що ось-ось розіб'ються. Спочатку президент США Дональд Трамп оголошує про угоду з владіміром путіним щодо постачання російського дизельного пального на американський та світовий ринок. Далі, вимагаючи від України припинити удари по російських паливних об'єктах, США на певний час призупиняють передачу розвідувальних даних та обмежують швидкість для терміналів Starlink. До того ж американський президент відкладає запровадження «пекельних санкцій» проти росії.

Українсько-американські відносини штормить від самого початку другого терміну Дональда Трампа. Старе республіканське гасло «Мир через силу», на яке багато років спиралась американська стратегія безпеки, і воно ж лунало упродовж виборчої кампанії Трампа, набуло за нинішнього президента зовсім іншого виміру. Сила використовується не для стримування агресора, а для того, щоб змусити жертву йти на поступки.

Наближення виборів до Конгресу може стати болючим ударом для республіканців, і такий результат – це провина Дональда Трампа. Тільки от нинішній президент, як усім уже добре відомо, не є людиною, схильною визнавати свої помилки. Замість цього він воліє ризикнути статусом США та укласти угоду з росією, зробити з України цапа-відбувайла, одночасно підриваючи довіру союзників. І все це в надії, що обрана стратегія допоможе йому відновити позиції серед незадоволених його президентством американців.

У результаті за це в першу чергу платить Україна, до того ж кров'ю своїх громадян.

Шантаж розвідданими

Пізно ввечері 12 та 13 жовтня у Києві пролунали вибухи. росія знову завдала удару по столиці України балістикою. Для жителів Києва, як й інших великих міст у зоні ураження російською балістикою, такі атаки не є чимось новим. Однак у цих двох випадках ракети впали на місто до оголошення тривоги.

Загалом у випадку російських балістичних ударів часу на реакцію обмаль. Балістика летить швидко, мешканці Києва мають лише кілька хвилин між оголошенням тривоги та вибухами. Для більшості цього замало, щоб добігти до безпечного укриття, але достатньо, щоб бодай перейти до найбезпечнішої частини квартири.

Україна частково сама моніторить повітряні загрози, але й отримує розвідувальні дані від партнерів. У випадку з балістичними ударами інформація про актуальну загрозу надходить від супутникового спостереження, яке здійснюють США.

«Що стосується розвідданих, ми завжди говоримо, [що] ми вдячні американським партнерам. З нами розвідданими діляться багато країн. Ми говоримо про десятки країн. Ми налагодили таку роботу за час війни. Це дуже суттєва, серйозна допомога. Ми їм вдячні. Щодо балістики, саме виходи балістики, цю інформацію ми отримуємо від Сполучених Штатів Америки. Тут, бачите, багато викликів, і саме пов'язаних з балістикою», – сказав президент Володимир Зеленський під час брифінгу у Брюсселі у п'ятницю, 16 жовтня.

Вранці 14 жовтня відбулося кілька хвиль масованого балістичного удару по Києву та околицях. росія упродовж двох з половиною годин випустила близько 35 ракет. Але цим разом удару передувала тривога. Вже після атаки Повітряні сили повідомили, що Україна отримала попередження.

18 жовтня під час програми Meet the Press на каналі NBC Володимир Зеленський заявив, що США відновили обмін розвідувальними даними з Україною після блокування протягом «певного періоду часу».

«Ми дуже вдячні за це. Тепер усе працює», – сказав український президент, але осадок залишився.

Повільний Starlink

14 жовтня з'явилася ще одна погана новина для України. SpaceX обмежила роботу Starlink для Сил оборони. У Міністерстві оборони України підтвердили, що зафіксовано обмеження для використання інтернету Starlink військовими.

Це мало призвести до зриву низки важливих військових операцій. Військові та експерти зазначили, що такі обмеження ускладнюють логістику, роботу безпілотних систем, а також можливості ударів середньої дальності (middle strike).

Того ж дня увечері в Міноборони України повідомили, що якість зв'язку покращилася на швидкості до 160 км/год. Однак українським силам потрібно відновити роботу Starlink на швидкостях щонайменше 450 км/год, а в ідеалі – без обмежень, як було раніше.

Президент України заявив, що через ситуацію зі Старлінком в Україні військовим важче боротися з російськими реактивними дронами, які від серпня атакують Київ, а в останні тижні й інші міста України.

«Starlink використовується в найефективнішому зараз рішенні для захисту нашого неба від реактивних „шахедів". Фактично своїми діями партнери позбавляють нас одного з небагатьох варіантів захисту країни від реактивних „шахедів"», – написав радник президента з технологічних інновацій у ЗСУ Сергій (Флеш) Бескрестнов на своїй фейсбук-сторінці.

За інформацією українських військових, наразі лише одна модель реактивних перехоплювачів – ракета-дрон «Барс» – прив'язана до керування через Старлінк. «Барс» – це дрон-ракета ударного типу для наземних цілей, яку почали використовувати для захисту від російських реактивних дронів через відсутність перехоплювачів.

eprasa.pl ba2c528877

Володимир Зеленський вважає, що обмеження щодо Старлінка в Україні Сполучені Штати запровадили свідомо. Однак представники американської влади та власник SpaceX Ілон Маск заперечують таку думку.

Українські та закордонні коментатори вважають, що ситуація зі Старлінком є наслідком напруги між Києвом і Вашингтоном.

18 жовтня Держсекретар США Марко Рубіо заперечив слова Зеленського про те, що США свідомо обмежили швидкість. На його думку, обмеження були спричинені нез'ясованими обставинами, але за його інформацією, все вже має повернутися до норми.

«Ніхто не наказував знизити швидкість Starlink», – підкреслив Марко Рубіо.

Водночас він заявив, що Starshield (військовий пакет Старлінк) недоступний для України. За його словами, триває обговорення того, як Україна могла б використати цей пакет.

На думку коментаторів, розбіжності у цьому питанні можуть бути пов'язані з тим, що українським військовим доступні окремі елементи технології Starshield, проте не весь її функціонал. Україна не може, наприклад, використати її для ударів по території росії.

Директор New Geopolitics Research Network Михайло Самусь, коментуючи цю ситуацію в ефірі Радіо NV, заявив, що обмеженням роботи Starlink Трамп вирішив «нагнути» українців, які заважають йому вести бізнес із путіним.

Без «пекельних санкцій»

Ще раніше, 9 жовтня українців шокувала та обурила інформація про те, що Дональд Трамп дійшов згоди з владіміром путіним щодо постачання російського дизельного пального на американський та світовий ринок.

Президент Володимир Зеленський заявив, що рішення Дональда Трампа про одностороннє зняття санкцій проти росії та дозвіл експортувати дизельне пальне є «несправедливим і нечесним».

11 жовтня Трамп так само несподівано оголосив, що «відніні» між Україною та росією починається енергетичне перемир'я, зазначивши, що обидві сторони висловили на це згоду. От тільки для Києва слова Трампа стали цілковитою несподіванкою.

Українські медіа нагадали, що ще 14 вересня Трамп заявляв, ніби Україна та росія домовилися не атакувати енергетичні об'єкти. Однак такої домовленості досягнуто не було.

Відомий український публіцист Віталій Портников написав 12 жовтня на своїй фейсбук-сторінці, що для Трампа енергетичне перемир'я фактично означає припинення українських атак на російські нафтопереробні заводи.

«Я думаю, що він сам до такої геніальної думки не дійшов би. Для його стилю це занадто складно. Я думаю, що ця ідея була запропонована путіним і обговорена під час останньої сердечної телефонної розмови, коли обидва президенти так і не могли покласти слухавок, бо не могли намилуватися красою цієї інтриги», – додав Портніков.

росія не підтвердила енергетичне перемир'я. Київ натомість заявив, що Україна готова припинити атаки на російські нафтопереробні заводи, якщо москва погодиться зупинити свої удари по українській енергетиці.

Однак вже 15 жовтня Зеленський заявив, що Україна відновить удари по російських нафтопереробних заводах і більше не буде дотримуватися паузи, на якій наполягали США. «Заборону [на удари по НПЗ] знято. З нас досить», – сказав Зеленський в інтерв'ю Financial Times.

Український президент заявив, що Україна три дні не била по російській енергетиці, щоб виконати побажання Вашингтона. Водночас росія продовжувала атакувати українські енергооб'єкти.

18 жовтня Зеленський, підсумовуючи тиждень «енергетичного перемир'я», повідомив, що росія «цілеспрямовано» вдарила по українській енергетиці та нафтогазовому сектору вже 76 разів.

Раніше того ж дня українські дрони атакували Санкт-Петербург, уразивши нафтовий термінал, вантовий міст, дата-центр ВКонтакте та логістичний хаб Ozon.

Трамп руйнує довіру до США

Після того, як Трамп оголосив про досягнення угоди з росією щодо дизельного пального, українські експерти влучно передбачили, що в цій ситуації американський президент не втілить у життя закон сенаторів Ліндсі Ґрема та Річарда Блюменталя, який дає змогу президентові США накладати додаткові санкції проти росії.

Увечері 16 жовтня Трамп підписав указ, яким зупинив суттєві санкції, мита та обмеження, передбачені «законом Ліндсі Ґрема».

Указ було видано лише за два дні до того, як пакет санкцій мав набути чинності, а Трамп заявив, що скасування заходів, передбачених «законом Ґрема», відповідає національним інтересам Сполучених Штатів.

Більше того, американські та європейські медіа повідомляли, що адміністрація президента Трампа настільки незадоволена українськими ударами по енергетичних об'єктах у глибині території рф і вимагає їх припинення, що може не лише призупинити обмін розвідувальною інформацією, а й закупівлю європейськими країнами американської зброї для України.

Ця своєрідна «американська допомога» для росії відбувається в момент, коли російська армія не здатна досягти реальних успіхів на фронті. Українські сили під час операції «Вівальді», що триває з весни, відвоювали 277 квадратних кілометрів території та унеможливили реалізацію російського плану з оточення Краматорсько-Слов'янської агломерації. Водночас на інших ділянках фронту росія, попри перевагу, зазнає великих втрат.

Невдачі на фронті путін компенсує посиленням терору проти мешканців України, атакуючи цивільну інфраструктуру, зокрема енергетику.

Проте дії Трампа, на думку українських експертів, мають негативні наслідки не лише для України. Вони також є серйозним попередженням для європейських союзників. Трамп показав, що принципи, які діяли в американській політиці раніше, втратили свою силу. А це означає, що європейські союзники США так само не можуть бути впевнені в американській підтримці. ●

eprasa.pl ba2c528877

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

25 років концертів церковної музики на Мазурах

Два дні, кілька мазурських міст і хори з Польщі, України та Канади – на Мазурах 3 та 4 жовтня відбулися XXV Міжнародні концерти церковної музики. Ювілей показав, що започатковане чверть століття тому свято продовжує об'єднувати людей навколо музики, віри та української культури.

Концерти відбулися, зокрема, у Венґожеві, Видмінах, Банях-Мазурських, Вількасах та інших місцевостях. Важливим місцем зустрічі була греко-католицька церква Пресвятої Трійці в Ґіжицьку. Тут у неділю відбулася божественна літургія за участю хорів із Торонто та молитва за загиблих у війні з росією українських захисників.

Кульмінацією події став недільний гала-концерт у костелі святих Брунона і Казимира в Ґіжицьку. На сцені виступили, серед інших, «Благовіст» із Криниці-Здруй, «Ensemble QuattroVoce» з Білостока, хор духовенства Дубенського благочиння Православної церкви України та Український чоловічий хор «Журавлі». Вперше до учасників приєдналися гості з Канади – «Веснівка» та Український чоловічий камерний хор із Торонто.

Особливо сильним моментом стала молитва за жертв війни та полеглих героїв України. «Журавлі» виконали «Вічная пам'ять» у наспіві Києво-Печерської лаври із сольним співом Стефана Кущака. Присутні, вставши під час виконання пісні, віддали честь загиблим. На концерті збирали також кошти на підтримку українських захисників.

Ювілей завершило спільне виконання «Gaude Mater Polonia» та «Боже великий, єдиний». Польська й українська молитви прозвучали разом як символ єдності та надії на мир.

В рамах ювілейного концерту відзначили теж людей, які протягом років розвивають це свято. Медалями святих Кирила і Мефодія було нагороджено голову Мазурського відділу Об'єднання українців у Польщі Івана Піка та Мирослава Біласа. Останній як підприємець багато років підтримує українські культурні та церковні ініціативи на Мазурах, а також допомагає місцевим волонтерам у підтримці України. До відзнаки ставиться дуже скромно, наголошуючи передусім на тому, що просто робить те, що може. «Якщо людина живе у спільноті, то треба співпрацювати з усіма. Якщо заробляє, то треба ділитися. І все», – сказав Мирослав Білас. Своєю чергою для Івана Піка цей ювілей і нагорода були насамперед приводом згадати людей та спільноти, без яких концерти не стали б традицією, що триває вже чверть століття. Відзнака для нього є частиною цієї історії. «Я дуже заскочений нагородою. Думаю, що вона адресована не тільки мені, а усім, хто протягом 25 років організовував цей захід», – відзначив голова мазурського ОУП.

Ювілейні концерти залишили по собі не лише музичні враження. Для багатьох це був час зупинки, молитви, пам'яті та зустрічі. Церковний спів, як говорили учасники, допомагає переживати непрості часи, осмислювати війну і молитися за загиблих.

Для етнографині й ведучої гала-концерту Роксани Бутрим-Лампард церковна музика – це нагода зустрітися з людьми та відкрити багатство української музичної традиції. «Для мене це завжди – духовна пожива. Це такий момент, коли можна зупинитися, послухати», – говорила вона.

Присутні звертали увагу і на особливу атмосферу концертів. Тут музика поєднується з молитвою, а українські та польські громади можуть зустрітися в одному просторі. Саме такі зустрічі, на думку учасників, створюють справжній екуменічний діалог.

Господар храму ксьондз Пйотр Сосновський наголошував, що в основі цього діалогу завжди стоять людські стосунки – можливість побачити, почути й краще пізнати іншу людину. А сама музика стає способом спільного переживання віри. Учасники говорили також про те, що хоровий спів допомагає зосередитися і глибше пережити літургію та молитву. Для багатьох слухачів це була можливість не просто послухати красиву музику, а на мить відірватися від щоденних справ і подумати про важливі речі.

Помітного значення набув і польсько-український вимір ювілею. 25 років концертів показують, що українська церковна музика стала важливою частиною культурної присутності українців на Мазурах. Вона дозволяє ділитися своєю традицією, мовою і духовністю з польським середовищем. Як підкреслював голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка, церковна музика має особливу силу. «Релігійна музика, церковна музика завжди мала подвійний вимір. Це і музика, і молитва», – вказав він.

Для учасників з України, зокрема мера Дубна Василя Антонюка, ювілей став також нагодою ще раз наголосити на багаторічних зв'язках між українськими та польськими громадами й подякувати за підтримку, особливо після початку повномасштабної війни.

На особливу роль церковної музики вказав і владика Аркадій Трохановський, який надав почесний патронат заходу. Для нього спів у церкві – це не просто мистецтво, а спосіб молитви, який допомагає зосередитися на найважливішому та глибше пережити присутність Бога. «Церковний спів є та-

eprasa.pl ba2c528877

кож особливою молитвою. Це молитва, яка вчить мене ніжності, втихомирення і того, щоб зосереджуватися на дуже суттєвих для нас питаннях», – говорив владика Аркадій Трохановський. Ієрарх наголосив також, що цьогорічні концерти були особливо важливими через молитву за полеглих захисників України та жертв війни. На його думку, пам'ять про них має залишатися частиною спільної молитви, адже війна триває і щодня приносить нові втрати.

Для диригентів і керівників хорів ці концерти – значно більше, ніж просто виступи. У них вбачають поєднання співу і молитви, силу хорової традиції та людей, які завдяки музиці залишаються разом. Для одних хор стає справжньою родиною, для інших – способом зберігати українську культуру далеко від України. А самі концерти дають можливість зустрічатися хорам із різних країн і показувати, що ця традиція продовжує жити.

Важливим є і місце, де звучить церковний спів. Диригент хору «Журавлі» Ярослав Вуйцик вважає, що храм створює для такої музики неповторні умови, які важко відтворити в концертній залі: «Церковна музика найкраще звучить у церкві, тому що там є акустика, там є ікони, там є запах ладану».

Цьогорічні концерти показали й силу громади: повні храми та активна присутність українців свідчать, що хоровий спів залишається важливою частиною життя місцевої спільноти.

25-й ювілей довів, що ця традиція має не лише минуле, а й своє продовження у нових хорах, нових слухачах і нових зустрічах. А головне – церковна музика і надалі залишається простором, де можна разом співати, молитися, пам'ятати та бути поруч. ●

eprasa.pl ba2c528877

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

Торонтський хор «Веснівка» виступив у Кошаліні

Вишуканість звучання, чистота голосів і глибина репертуару – лише деякі з рис, якими можна описати хор «Веснівка», заснований 1965 року в Торонто диригенткою та мистецькою керівницею колективу Галиною-Квіткою Кондрацькою. За десятиліття своєї діяльності хористи здобули визнання завдяки високій виконавській майстерності та особливому звучанню української хорової музики.

З Торонто хор приїхав до Польщі, щоб узяти участь у XXV Міжнародних концертах церковної музики в Ґіжицьку, а за нагоди «Веснівка» виступила також у Кошаліні, Ельблонзі та Ольштині. Ці гастролі мають для деяких учасників колективу особливе значення. Серед хористів є українці, які в 1980-1990-х роках емігрували з Польщі до Канади. Сьогодні вони з радістю повертаються, щоб після багатьох років дарувати слухачам українську пісню, любов до якої винесли саме звідси, зі своїх рідних домівок. Тому в цьому приїзді хору – не тільки музика, а й спогади та емоції від зустрічі з місцями, які для багатьох залишаються частиною особистої історії. Ліліана Голова-та-Терефенко родом з Кошаліна.

– До Канади я виїхала у 1984 році, отже, живу там вже 42 роки. Там живе вся моя родина, через це до Польщі не приїжджаю часто, але в Кошаліні похована моя мама – тут відвідую її могилу. Зі співом пов'язане все моє життя. Спершу співала в церковному хорі у Кошаліні, де парохом був отець Володимир Пирчак, співала у кошалінському дитячому ансамблі «Барвінок», в якому теж грала на скрипці, тому для мене музика є дуже важливою. Після виїзду до Канади зразу включилася в тамтешнє українське життя. Вуйко намовив мене співати в хорі, згодом з товаришками ми заклали співоче тріо, а тепер співаю у «Веснівці». Українська культура важлива теж для моїх дітей. Спів дає мені неймовірне задоволення, тому дуже тішуся, що можу співати в хорі, а нині концертувати в Кошаліні, – каже Ліліана, яка захопила слухачів сольним співом.

З Польщі походить також Богдан Шубеляк. Він народився неподалік Колобжеґа, а до Канади емігрував перед воєнним станом у 1981 році.

Диригентка хору Галина-Квітка Кондрацька

– До виїзду я мав клопоти зі Службою безпеки за мою українську діяльність у Щеціні, де навчався, тому й мусив виїхати. Після виїзду до Канади теж включився у тамтешнє українське життя. Нині горджуся, що моїм дітям також близьке культурне та громадське середовище і вони розмовляють українською мовою, хоча я сам до двадцять першого року життя, коли поїхав на студії до Щеціна, не розмовляв українською. Ми жили в селі, де мешкали самі поляки, тому, хоч українську чув, однак тоді не розмовляв. А у Щеціні інші студенти втягнули мене в українське життя, і саме тоді я почав розмовляти рідною, – розповідає Богдан Шубеляк.

Тридцять три роки тому Польщу також покинула Мирослава Бродюк, що мешкала в Ельблонзі.

– Нині співаю у двох хорах: «Веснівці» та церковному, який діє при церкві св. Миколая у Торонто. Але все почалося в Ельблонзі, де співала у церковному хорі «Крилос». Після концерту в Кошаліні їдемо до Ельблонґа. Це буде для мене зворушливий виступ, оскільки співатиму для моїх знайомих та родини. Водночас тішуся, що найближчі матимуть змогу почути український хор з Канади,

eprasa.pl ba2c528877

у якому співаю, адже нині не уявляю собі життя без співу. Любов до рідного винесла я з рідної хати, – говорить Мирослава Бродюк.

– Сьогодні нас приїхало 38 осіб, але на щодень у хорі співає 50. Хор справді вражає, але любов до рідної культури завжди починається в родині. У нас в хаті розмовляли українською мовою, навчалася я в українському ліцеї в Ґурові-Ілавецькому, там співала в шкільному хорі та інших гуртах, а коли виїхала до Канади, то співаю тут, – розповідає Леся Потічна, яка Польщу покинула в 1976 році. Її дальша родина живе у Варшаві та Ельблонзі.

За 60 років діяльності хор «Веснівка» концертував у Канаді, США, Україні та багатьох країнах Європи, здобуваючи численні нагороди на міжнародних хорових конкурсах.

– Я заснувала хор, бувши ще студенткою, 61 рік тому, й у ньому співає декілька осіб, які зі мною майже від початку: одна хористка виступає з колективом 60 років, а інші – 58 та 50. Виходить, щось їх тримає у цьому хорі, бо ми така співоча родина. Мої хористи люблять співати, гарно співають, стараються і добре себе репрезентують, однак чи не на одній руці можу полічити тих учасників, у яких є музична освіта, – каже диригентка Галина-Квітка Кондрацька, батько якої керував хором у Криниці. Він родом з України і також не мав музичної освіти, проте мав чудовий слух і співав прекрасним басом.

– Все почалося на лекціях співу. Ми як студентки українознавства співали на шевченківських концертах чи єпархіальних святкуваннях, і тоді до нас почали долучатися студентки других курсів та учениці шкіл. І так заснувалась «Веснівка». А наш перший виступ був у Римі. Прошу собі уявити: 14-літні дівчата вперше їдуть до Рима й там співають. Для мене це було справжнє чудо! Але від самого початку я хотіла, щоб хористи розуміли, що таке справжній, високоякісний хоровий спів. Саме тому почала возити їх на фестивалі до Європи. Перший фестиваль, у якому ми взяли участь, був в Уельсі – там, де свого часу співав Лучано Паваротті. І ми здобули перше місце, – продовжує розповідь про історію хору диригентка Галина-Квітка Кондрацька.

Засновниця «Веснівки» часто їздила в Україну, зокрема на фестивалі Миколи Гобдича, де знайомилася не лише з диригентами, а й композиторами, у яких замовляла твори для свого хору. Так вона прагнула не тільки дбати про високий виконавський рівень «Веснівки», а й підтримувати та популяризувати сучасну українську композиторську творчість.

– Я хотіла, щоб пересічний слухач знав сучасних українських композиторів, хоча б таких, як Ганна Гаврилець, Віктор Степурко, Леся Дичко, а не лише Миколу Лисенка чи Миколу Леонтовича. Для мене це було велике надбання, – наголошує диригентка.

Завдяки такому підходу репертуар «Веснівки» став не просто свідченням високої виконавської майстерності колективу, а й простором зустрічі із живою українською музикою. Замовляючи нові твори, диригентка відкривала слухачам імена сучасних композиторів, допомагала їхній музиці звучати далеко за межами України та зберігала тяглість української хорової традиції, яка не обмежується лише визнаною класикою. А сьогодні ми мали можливість черпати радість із цієї музики також і в Польщі. ●

ПОДІЇ

Павло ЛОЗА

Познанська «Українська весна»

Протягом чотирьох днів у кількох місцях Познані відбувалися дебати, кінопокази, концерти, виставки, майстер-класи, поетичний слем та події, пов'язані з електронною музикою. Так коротко можна описати цьогорічну XIX едицію «Української весни». Як завжди, під час заходу було вручено премію імені Лукаша Горовського.

Лозунгом цьогорічного фестивалю, який тривав з 1 по 4 жовтня, були слова «Зустріньмося! З культурою». Символом заходу стала «вибійка» – традиційна техніка декорування тканини за допомогою дерев'яних штампів, яку відвідувачі могли випробувати власноруч під час цьогорічного фестивалю.

Подія розпочалася з дискусії на тему «Чи збирав би Єжи Ґедройць сьогодні гроші для Збройних сил України?». Серед учасників були історик Юрій Шаповал, письменниця і докторка соціальних наук Саша Іванюк, а також поет і видавець Юрій Завадський. Учасники та гості обговорювали, серед іншого, актуальність політичних ідей, пов'язаних з Єжи Ґедройцем, та їхнє значення для сучасних відносин Польщі зі східноєвропейськими країнами. Цього ж дня відбувся показ фільму «Куба і Аляска» режисера Єгора Трояновського.

Наступні дні фестивалю створили «весняну суміш», в якій переплітalися сучасне українське мистецтво з театром, кіно та музикою. Серед іншого відвідувачі мали змогу оглянути виставку скульптур Івanни Олійник та Віталія Красуцького, який нині служить у ЗСУ, тому долучився до відкриття події за допомогою відеозв'язку. Однією з новинок програми фестивалю став польсько-український поетичний слем, де учасники виступали окремо в україномовній та польськомовній категоріях. Ідея полягала не в змаганні між представниками цих двох груп, а в знайомстві з творами як польською, так і українською мовами.

Охочі також могли взяти участь у польсько-українському театральному майстер-класі «Енеїда – відлуння двох культур». Його учасники працювали з текстом однойменної поеми Івана Котляревського, використовуючи голос, рух та сценічну взаємодію. До участі запрошували і молодь, і дорослих.

Звичайно, було й щось для музичних поціновувачів: концерт класичної музики у виконанні Львівського камерного оркестру «Академія», а один із вечорів фестивалю завершило шоу електронної музики за участі, зокрема, польських та українських діджеїв.

«Українська весна» вперше відбулася в Познані у 2008 році. Її ініціатором був покійний Лукаш Горовський, почесний консул України в Познані, який раніше також займався соціальною діяльністю та допомогою для України. Протягом багатьох років фестиваль присуджує на честь цього діяча премію. Цьогорічним її лауреатом став Рафал Вітковський, професор Університету імені Адама Міцкевича в Познані. Він був нагороджений за багаторічну відданість розвитку польсько-української співпраці та побудові відносин між двома країнами.

«Українську весну» організувало Соціально-культурне товариство «Польща-Україна» в Познані. ●

eprasa.pl ba2c528877

Зенон ВОЙТОВИЧ, Стефан ЛАШИН

До 70-річчя створення українських класів

Вчителі-українці в Бартошицькому педагогічному ліцеї № 2

Педагогічний ліцей № 2 у Бартошицях був заснований у 1955 році, а українські класи в ньому внаслідок політичної відлиги було відкрито 1 вересня 1956 року. Усе робилося поспіхом, бо такими були тодішні часи змін. У перший рік у школі не було жодного штатного вчителя української національності. У 1956/1957 навчальному році у двох відділеннях першого українського класу рідну мову викладала директорка Барбара Серкес. Кажуть, саме завдяки їй українські класи були розміщені в цій школі. Барбара Серкес походила зі Львова і знала українську мову.

Варто тут нагадати, що в Бартошицях ніколи не було українського ліцею, як дехто спрощено говорить, особливо поляки. Натомість заслуговує на увагу той факт, що до 1963 року п'ять предметів викладалися українською (цього року Галина Криванська виїхала з Бартошиць, і викладання біології та хімії українською припинилося). Це були, звичайно, українська мова, а також математика, фізика, біологія та хімія. Не знаю, чи була ще коли-небудь у повоєнній Польщі в ліцеях з українською мовою навчання подібна ситуація.

У період існування ліцею в українських класах викладали вчителі польської та української національності. Українців за цей час у школі було дванадцять, включаючи священника-катехету. Визнаючи заслуги всіх, цей текст присвячуємо саме другим, бо це вони створювали українськість цієї школи. Вони викладали різні предмети (українською або польською мовами) протягом різного періоду часу, виявляли різну активність у професійній роботі. Сьогодні це важко детально оцінити. Їхню діяльність у цьому тексті ми лише коротко й загально представляємо в хронологічному порядку – відповідно до того, як вони починали працювати в ліцеї. Нехай цей короткий нарис буде подякою за їхню піонерську, потрібну, нелегку й сповнену самопожертви працю.

Першим із учителів, який налагодив контакти з учнями українських класів, був **о. Іван Сенета**. Він скористався моментом створення цих класів і 1956 року розпочав систематичну катехизацію. Це був наче особливий знак із небес, що починання з українськими класами матиме успіх. Отець Сенета проводив катехизацію з 1956 до 1960 року, тобто до часу, коли освітні органи влади вилучили її зі шкіл.

Незважаючи на те, що о. Сенета безперервно перебував під наглядом спецслужб, він був людиною життєрадісною, приємною і відкритою, тому ліцейна молодь горнулася до нього. Це була добра людина із суворими моральними принципами, патріот, який вірно служив Богові та своєму народові. Служив у костелі св. Бруна. Меси відправляв латинською мовою. Користувався довірою та симпатією парафіян римо- і греко-католицького обрядів.

Ці чотири роки катехизації в ліцеї мали серйозний вплив на зв'язок молоді греко-католицького віросповідання з парафією, у якій служив о. Сенета. Греко-католицька парафія св. апостола Андрія була заснована в Бартошицях лише 1982 року і спочатку містилася саме при парафії св. Бруна. Після завершення служіння в Бартошицях о. Сенета перебрався до Перемишля, де оселився у своїх рідних.

Першими вчителями загальноосвітніх предметів, які прибули до Бартошиць з України, були **Іван Брук** і **Григорій Дроздовський**.

Іван Брук працював у ліцеї в 1957-1961 роках. У Польщі він зупинився по дорозі з Казахстану до Канади. Після десятирічного заслання з людьми контактував обережно. У Польщі залишився завдяки умовлянням сестри. У Львові вивчав філософію, а у Вищій педагогічній школі в Ґданську закінчив педагогіку. Перший учитель-українієт і вихователь першого українського класу (випуск 1961 року). Сприймався як ерудит, елегантний в одязі та манерах. Започаткував сценічну діяльність українських класів. Після виїзду з Бартошиць у 1961 році був директором середніх шкіл на півдні Польщі.

Приблизно в той самий час, на початку 1957 року, до Бартошиць прибув **Григорій Дроздовський**. Викладав математику та фізику в українських класах у 1957-1959 роках. Його освіта нам невідома. У директорки Барбари Серкес зареєструвався у формі підполковника Червоної армії. Це була людина з широкими знаннями, мала різнобічні інтереси. Коли досліджував будову післянімецьких машин, його вважали диваком. Чудовий викладач. Ставив учням добрі оцінки. Добра, чутлива людина зі своєрідним почуттям гумору. Після виїзду з Бартошиць з невідомих причин до виходу на пенсію працював в Автомобільному технікумі в Кошаліні.

Першою вчителькою з Польщі, яка взялася за складну справу викладання українською мовою, була **Галина Криванська (Овсіцька)**. Магістерський ступінь з біології вона здобула на факультеті біології та наук про Землю Лодзького університету. У Бартошицях працювала в 1957-1963 роках. Викладала біологію та хімію. Взялася за вивчення української термінології з цих предметів. Була вихователькою другого в історії школи українського класу. Випускники запам'ятали Галину Криванську (Овсіцьку) як добру людину, креативну вчительку і чудову вихователькю. До виховної роботи долучалася її мама Ольга Криванська-Загребельна, яка була відома в середовищі як організаторка перших українських учительських курсів у Мідзешині біля Варшави. Після відходу з Бартошиць Галина Криванська (Овсіцька) виконувала функцію підінспектора освіти в Лодзь-Середмісті.

У 1959 році українські класи бартошицького ліцею поповнилися аж трьома вчителями. Роботу розпочали **Ярослав Марущенко, Олександра Сеньків** та **Михайло Саванюк**. **Ярослав Марущенко** здобув ступінь магістра математики у Вищій педагогічній школі в Ґданську. У ліцеї працював у 1959-1970 роках, найдовше з усіх учителів української національності. Увесь час викладав математику, а протягом тривалого часу – фізику українською мовою. Був дуже активно залучений до мистецької діяльності українських класів. Після ліквідації ліцею працював у середніх школах у Каролеві біля Кентшина та в Бартошицях. У 1990 році організував у Бартошицях першу в цьому місті початкову школу, яка нині носить ім'я Лесі Українки.

Олександра Сеньків – випускниця Педагогічного інституту у Львові. У 1945-1958 роках працювала в початкових і

eprasa.pl ba2c528877

середніх школах (тоді Дрогобицька область). У Педагогічному ліцеї № 2 працювала в 1959-1965 роках. Викладала фізику, а потім, після відходу Івана Брука, українську мову. Дуже багато часу присвячувала веденню вокально-танцювального ансамблю української творчості. Важливого значення надавала виїздам із мистецькими виступами в місцевості до української громади (іноді щотижня). Навчила майбутніх учителів багатьох патріотичних пісень, які формально були недоступними. Після виїзду з Бартошиць працювала, зокрема, у Механічному технікумі в Мальборку. Була вчителькою, сповненою динамізму та життєвого оптимізму, що передавалося молоді.

Михайло Саванюк у 1957-1959 роках навчався за спеціальністю «технічне та образотворче виховання» в Учительському інституті в Ольштині. В українських класах Бартошицького ліцею працював у 1959-1962 роках. Проводив цікаві заняття з технічних та образотворчих дисциплін. Організовував сучасні навчальні майстерні, дотримуючись принципів естетики та ергономіки відповідно до специфіки предметів, які викладав. Його заняття були змістовними, розвивальними й цікавими. Він умів розвивати здібності та навички особливо обдарованих учнів.

Мав дуже добрий контакт із молоддю, яку залучав до організації амбітних та цікавих виставок образотворчого мистецтва. Був не лише вчителем, а й художником. Уже під час роботи в ліцеї організовував індивідуальні виставки та вернісажі. Інтенсивно працював над своїм мистецьким розвитком. Мріяв здобути вищу освіту.

У 1962 році залишив ліцей і розпочав стаціонарне навчання на факультеті образотворчого мистецтва Університету імені М. Коперника в Торуні. Після його закінчення займався прикладним мистецтвом (керамікою). У 1990 році розпочав працю у Вищій педагогічній школі в Ольштині (згодом Вармінсько-Мазурському університеті). Саме в цей період у його мистецькому розвитку важливу роль відіграв професор Адольф Ґвоздек, який допоміг йому визначити подальший напрям мистецької діяльності. Протягом кількох наступних років завдяки значним мистецьким досягненням Михайло Саванюк здобув два ступені в галузі мистецтва, що відповідали докторському та габілітаційному ступеням. Якби не передчасна смерть, планувалося призначити його на посаду професора Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині.

Наступним випускником Вищої педагогічної школи в Ґданську, який розпочав роботу в 1960 році, був **Микола Калішук**. Викладав географію та астрономію польською мовою до 1968 року. Ентузіаст наук про Землю та Всесвіт. Разом із молоддю він організував метеорологічний майданчик та етнографічний музей, які вирізнялися серед подібних закладів у воєводстві. Чудовий методист. У V класі ліцею він викладав нам астрономію. Потім ми стали колегами. До молоді ставився як до партнерів. Чудовий класний керівник (випуск 1965 року). Чудовий організатор краєзнавчих екскурсій. У 1972 році був призначений на посаду професора середньої школи, а в 1973 році міністр освіти Єжи Куберський нагородив його премією II ступеня за видатні дидактично-виховні досягнення. Роботу в українських класах він вважав свого роду професійною відзнакою. З 1959 року керував шкільним повітовим краєзнавчо-туристичним осередком. Після завершення роботи в педагогічному ліцеї був прийнятий на роботу до Загальноосвітнього ліцею ім. С. Жеромського в Бартошицях.

Іван і **Надія Тимчини** розпочали роботу в ліцеї у 1962 році. **Іван Тимчина** здобув магістерський ступінь з української філології у Варшавському університеті в 1962 році. Навчання розпочинав у Київському університеті ім. Т. Шевченка, з якого був виключений за звинувачення в антирадянській пропаганді. Випускники ліцею запам'ятали його як знавця та шанувальника української літератури. Приносив на уроки книжки зі своєї власної бібліотеки. Проводив цікаві уроки. Любив усе українське. Був переконаний і приватно висловлював думку, що це лише питання часу, коли Україна стане незалежною державою. У ліцеї працював до 1965 року. Після відходу з цієї школи працював поза системою освіти.

Надія Тимчина закінчила навчання за спеціальністю «українська філологія» в Київському університеті ім. Т. Шевченка у 1962 році. У бартошицькому ліцеї працювала в 1962-1965 роках. Викладала російську мову та чергувала в гуртожитку. З ліцею пішла в 1965 році. Потім працювала в початковій школі та школі при лікарні в Бартошицях. У 1973 році виїхала з родиною до Торуні, де викладала російську мову в технікумі швейної промисловості. Скористалася можливістю достроково вийти на пенсію. Кілька років провела в Англії та США.

Євген Пушкар був одним з останніх учителів, прийнятих на роботу в бартошицькому ліцеї. Випускник Київського університету ім. Т. Шевченка. У ліцеї викладав українську мову в 1965-1970 роках. Після відходу зі школи Олександри Сеньків у 1965 році забезпечував мистецькому колективу необхідні кошти, костюми, потрібні для виступів, і дбав про мовну правильність мистецьких програм. Будучи людиною веселою та врівноваженою, він виявився неоціненним, розумним і винахідливим у «боротьбі» з відділом бартошицької цензури. Після завершення діяльності ліцею самостійно влаштувався на роботу до Загальноосвітнього ліцею в Любаві, де працював до виходу на пенсію.

Стефан Лашин був останнім учителем, прийнятим на роботу в школу, яку ліквідовували, випускником ліцею 1962 року. Навчання за спеціальністю педагогіка з біологією закінчив у Лодзькому університеті в 1967 році. У ліцеї працював у 1967-1970 роках. Викладав педагогічні дисципліни та проводив педагогічну практику польською мовою. Коли інші тікали «з потопаючого корабля», шукали хорошого місця в інших освітніх закладах, він отримував повне задоволення від роботи в цій чудовій школі й не думав про те, що чекає на нього через два-три роки. Його прийняли на роботу, бо в останню хвилину Богуслав Малиш пішов на посаду директора початкової школи. Багато часу присвячував підготовці до занять та опіці над двома молодіжними організаціями, якими його наділили, бо не було інших охочих. Довів до випускних іспитів два класи (1969, 1970), які перейняв після вихователів, що залишали ліцей. Саме йому замість директора, призваного на військові збори, випало провести випускні іспити та виголосити в червні 1970 року сакраментальні слова: «Діяльність Педагогічного ліцею в Бартошицях вважаю завершеною». Після ліквідації школи розпочав стаціонарне навчання в аспірантурі Варшавського університету. Потім працював у системі вищої освіти.

На завершення хочемо підкреслити, що вчителів української національності виділено тут лише з аналітичною метою. У школі вони жили згідно й працювали разом із колегами польської національності. З цього тексту видно, що рішуча більшість з них мала повну вищу освіту, переважно університетську. З біографіями всіх учителів можна ознайомитися, вивчаючи ґрунтовну монографію ліцею, яка вийшла у 2018 році у двох мовних версіях – польській та українській. ●

eprasa.pl ba2c528877

Юлія КАМІНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Марковичі – всесвіт української аристократії

Щоденники, мемуари, епістолярна спадщина славетних українських династій є унікальними історичними джерелами. На відміну від офіційних хронік, які часто переписувалися на догоду владі, приватні нотатки фіксують живу історію: емоції, побут, залаштункові політичні та особисті інтриги тогочасних діячів.

Відомому українському історику Сергію Білоконю належить доволі печальне спостереження: «Більшість сьогоднішніх українців знають заледве своїх дідів чи прадідів». А нащадків славних гетьманських родів знищили ще у 1930-ті. Проте вони, ці наші аристократичні роди, були. Коріння їхнє різне. Здебільшого, звичайно ж, українське. Однак було серед них і польське за походженням, і татарське, і литовське, і єврейське. Але всі вони творили українську історію та підносили український дух.

Глибоке коріння роду Марковичів

Сьогоднішня оповідь – про давній розгалужений старшинський рід Марковичів (Маркевичів), зокрема про славетного письменника-мемуариста, державного діяча Гетьманщини Якова Андрійовича і не менш славнозвісного його онука Якова Михайловича – історика, фольклориста, етнографа. Коріння роду сягає аж у XVI століття. Через традицію називати дітей на честь предків у роду було кілька відомих постатей із цим іменем. А от прізвище, за патримоніальною традицією, утворилося від імені прилуцького знатного купця єврейського походження Марка Аврамовича, який прийняв православ'я. Оскільки у ті часи сталі прізвища лише формувалися, його діти Анастасія та Андрій за іменем батька стали Марковичами (діти Марка). Згодом, коли рід набув дворянського статусу, частина нащадків переформатували прізвище на шляхетський манер – Маркевичі. Діти та онуки завдяки шлюбам поріднилися з найвпливовішими родинами козацької еліти (Полуботками, Скоропадськими, Журавками). Добрими справами заявив про себе у рідному краї Марко Аврамович, який власне і був родоначальником цього великого й знаменитого в Гетьманщині роду, що розділився на дві гілки – Марковичів і Маркевичів. Один із синів Марка – Андрій Маркович, розпочав свою діяльність зі значкового товариша (молодший почесний титул у козацькому військовому об'єднанні), потім дослужився до полковника Лубенського полку, а згодом і до генерального обозного, ставши другою особою в країні після гетьмана. Андрій одружився із сотниківною Ганнусею Маковською із Кролевця, вона народила йому дев'ятьох синів, які вирізнялися неабиякими здобутками і були аж ніяк не пересічними особами у житті. Усі Марковичі були тісно пов'язані з Прилуками, хоча й служили, а деколи й жили у різних містах і містечках Гетьманщини. Найзнаменитішим серед них був Яків Андрійович Маркович.

Поліглот, державний діяч, заможний пан, діярист

Яків Андрійович Маркович *(на фото)* народився 7 (17) жовтня 1696 року в Прилуках Полтавської губернії. У цей час його 22-літній батько був рядовим козаком Прилуцького полку, а дід Марко – міцним і владним «славетним паном». Мабуть, саме він і попіклувався, щоб улюблений онук отримав якнайкращу на ті часи освіту в стінах Києво-Могилянської академії, яку він успішно закінчив у свої неповні 17 років. В академії був улюбленим учнем професора Феофана Прокоповича, який прогнозував йому блискучу богословську кар'єру і радив не розставатися з книгою.

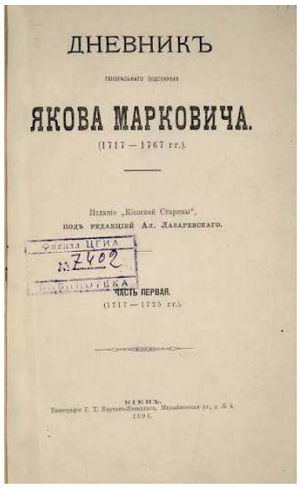

Яків Маркович був одним з найосвіченіших людей Гетьманщини – добре володів польською, німецькою, французькою мовами, перекладав з івриту, латини, мав глибокі знання з медицини, писав вірші та прозу, зібрав велику бібліотеку, яка складалася переважно з богословських книг. Маркович усе життя домагався відновлення гетьманату в Україні, і саме з його рук отримав гетьманську булаву останній гетьман України – Кирило Розумовський.

Яків Маркович був багатим і можновладним: володів 8 селами, упродовж 14 років був лубенським полковником, потім – генеральним підскарбієм України (нині це посада міністра фінансів), займав інші визначні посади. У 18 років одружився з Оленою – дочкою Павла Полуботка, з яким приятелював упродовж багатьох років. Олена була внучатою племінницею гетьмана Івана Самойловича. Трагічно склалася доля їхньої сім'ї. Родина мала декількох дітей, але, на жаль, діти і дружина померли раніше за Якова Андрійовича. У 53 роки Маркович одружився вдруге, в родині з'явився син Михайло, який далі продовжив рід.

Яків Маркович почав робити щоденникові записи. Основною пам'яткою є «Денні записки генерального

eprasa.pl ba2c528877

ДНЕВНИКЪ

ЯКОВА МАРКОВИЧА.

(1717 — 1767 гг.).

Издание „Кіевской Старины",

подъ редакціей А.Л. Лазаревскаго.

ЧАСТЬ ПЕРВАЯ.

(1717 — 1725 гг.).

підскарбія Якова Марковича» (оригінальна назва від автора – «Домашній протокол»). Писати щоденник Маркович почав майже випадково: Павло Полуботок залишив по собі короткі записи, доведені до 1716 року. Далі він продовжив ці записи, а згодом почав занотовувати всі події з власного життя. Навіть тоді, коли сам Маркович лежав хворий і не був у змозі поповнювати рядки «Щоденника», він просив своїх знайомих писати під диктовку, це можна було визначити, читаючи оригінал рукопису, за зміною почерку.

Яків Маркович помер у 1770 році, а записи доведені до 1767 року. Причиною цього стала втрата автором зору за три роки до смерті. Після смерті Якова Марковича «Щоденник» був виданий тричі. Маркович упорядкував десять великих томів, що становлять неоціненний матеріал для дослідників історії усієї України. Яків Маркович першим у нашій історії почав укладати родоводи. Рукопис щоденника Якова Марковича зберігається у фондах НБУ ім. В. Вернадського. Попри високі державні посади, найбільший внесок Якова Марковича в історію України – це його унікальний щоденник («Діяріуш»), який він детально вів протягом 50 років (з 1717 по 1767 рік). Це величезна (10 томів) хроніка, яка є важливим і глибоким джерелом для дослідження Гетьманщини. До речі, сам академік Володимир Вернадський свій щоденник писав упродовж 70 років.

Яків Маркович помер 20 листопада 1770 року, поховали його у родинному маєтку неподалік від колишньої гетьманської столиці міста Глухова, в якому більшу частину свого життя він і прожив. У його сина Михайла Яковича, який теж мав військовий козацький чин, було двоє синів – Яків і Олександр, обидва історики, етнографи, письменники.

Славетний онук, автор знаменитих «Записок про Малоросію»

Яків Михайлович Маркович народився 16 жовтня 1776 року на Полтавщині, онук Якова Андрійовича Марковича. У родині було троє братів (Петро, Андрій, Олександр) та п'ятеро сестер (Ганна, Марія, Феодосія, Уляна, Єлизавета). Спочатку Яків-молодший навчався вдома, а згодом у приватному пансіоні мадам Леянс у Глухові. Завдяки цьому він з дитинства досконало опанував французьку та німецьку мови, що пізніше дозволило йому вільно читати європейських філософів і працювати перекладачем. Протягом 1792-1794 років Яків навчався у престижному Московському університетському шляхетському (благородному) пансіоні. Яків виділявся серед тогочасного лівобережного дворянства глибокою освіченістю, палкою любов'ю до рідного краю та тонкою, надзвичайно чутливою і вразливою психікою. Там він сформувався як глибоко інтелектуальна людина, захопився історією та географією, став перекладачем у Колегії закордонних справ.

1798 року у зовсім молодому віці 22-річний юнак видав у Санкт-Петербурзі першу частину своєї праці «Записки о Малороссии, ее жителях и произведениях». Це була певна спроба створити масштабну і ґрунтовну народознавчу енциклопедію України, де Яків описав українські народні звичаї, одяг, свята, весільні обряди, а також навів статистичні та географічні дані. Україну він представляв не як провінцію, а як самобутню країну з унікальною культурою.

Ось як охарактеризував молодий Маркович тодішнє населення України: «Між природними малоросіянами лічиться чотири класи: дворянин, міщанин, козак і мужик. Дворяни походять або від польських дворянських родів, або від колишніх гетьманів та інших старшин. Міщани і городяни живуть у містах і складають купців чи різних промисловців. Вони керуються магдебурзьким правом, впровадженим у XVI столітті. Походження козаків є невирішена в історії задача... Від цих козаків пішли українці, що складали раніше малоросійське військо. Залишок його суть теперішні козаки, але вони вже не воїни, а сільські жителі. Вони користуються особливими правами, не належать до селян і можуть торгувати вином».

«Записки про Малоросію» були широко відомі у тодішньому українському суспільстві. Книга не була завершена, оскільки Яків, маючи лише 27 років, 30 січня 1804 року наклав на себе руки. Він не пережив внутрішнього зламу і глибокої депресії, до якої призвели постійні фінансові негаразди, нерозуміння з боку близьких та крах видавничих планів. У листах Марковича до друзів звучать мотиви самотності, духовної туги та розчарування в житті. Він так і не встиг створити власну родину, не мав дружини та дітей.

***

Ознайомившись, навіть побіжно, із біографією Марковичів, можна сказати впевнено, що цей шляхетський старшинський рід зробив вагомий внесок практично в усі сфери українського життя.

Політика та державність. Засновник роду Марко Авраамович був прилуцьким орендодарем, а його нащадки посідали високі урядові посади в Гетьманщині (генеральні підскарбії, полковники). Анастасія Маркович була дружиною гетьмана Івана Скоропадського і мала колосальний вплив на тогочасну політику (навіть побутувала приказка: «Іван носить плахту, а Настя – булаву»).

Історіографія та література. Яків Маркович (1696-1770) залишив після себе знаменитий «Діяріуш» (щоденник), який охоплює 50 років життя Гетьманщини. Це одне з найцінніших джерел з історії українського побуту, економіки та політики XVIII століття.

Культура та наука. Олександр Маркович був етнографом, а Микола Маркевич (1804-1860) став видатним українським істориком, культурологом і поетом, який товаришував із Тарасом Шевченком і видав фундаментальну «Історію Малоросії».

Емоційний зв'язок з минулим. Читаючи щоденники, ми бачимо в історичних постатях живих людей, які так само любили, помилялися, переживали за майбутнє своїх дітей та України.

Рід Марковичів залишив глибокий слід в українській історії та культурі як зразок високоосвіченої козацької аристократії, що фіксувала і зберігала нашу національну ідентичність. ●

eprasa.pl ba2c528877

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Музей Енди Варгола зас принимат гости в Меджилабірцях

Вхід до музею, 4.09.2026 р. Фото автора статті

Ворота оновленого Музею Модерного Мистецтва Енди Варгола в Меджилабірцях шыроко отворили ся на гости 4 вересня 2026 р. Того дня был єм там и дозволю сой за Мартіном Цубяком (директором музею) повторити, бо справді: *Хто приде, може тішыти ся новыма технічныма можливостями, пережываньом нового, дарує му сесе оновлена будівля музею. Од гнешнього дня Мистецтво Енди Варгола буде не лем пасивно позерати на гостя, а активно з ним взаємодіяти. Реконструкция оригінальне мистецтво, модерну архітектуру, цифровы технології, освіту и культурный туризм дослівно поєднала*.[1]

Ремонт першого на світі музею короля поп-арту кус ся перетігал, зачато го в серпни 2023 р. Якраз того рока з Лемками-Гамериканами выбрал єм ся до Меджилаборец, жебы могли стрінути ся з творами славного Гамерицкого Русина, адже нашого Андрия Варгола. Повести іх в такє місце, в котрім о Гамериці и о Русині бесідує ся на єдным дыханю - чого в Гамериці хоц бы и зо сьвічком глядал не так лацно найти. Ани сме клямкы не поцілували, бо музей был юж огороджений, та будівельного материялу и машын было юж гідні накопыченого. Знимкы знял єм перед и по ревіталізациі (18 серпня 2023 и 4 вересня 2026 р.), музей не лем з верха єст іншый, в середині тіж гідні ся позміняло. Творы Енди Варгола тоты, што были и скорше, новых не бракує, та вшыткы вказаны сут по-гнешньому. Русине пишут, же тепер мож ся там аджи помолити: *По реконструкції, котру пряшівський самоврядний край проводил од 2023 до 2026 рока, зявили ся новы выставковы и освітны просторы, інтерактивны елементы, **цифровий іконостас**, та зелений дах музею стал ся амфітеатром. Мож вздріти там роботы Варгола, особисты його річы и творы іншых выдатных артистів* (*Warholovo múzeum v Medzilaborciach sa*…).

Ревіталізация музею коштувала купу грошы, 16 мели-йонів євро. Нашы дідове повідали, же: *Што добре то дороге*. Зміны были конечны, кєд ляло, до обовязків працівників, крім опроваджаня гости належала и охорона спадшыны Андрия Варгола – воду протікаючу до музея імали до чого ся лем дало. Зато: *Президент Петер Пеллеґріні згадал, як вісем років тому до нього – товды ищы яко до прем'єр-міністра* (гнеска єст президентом – МПЯ) – ***пришол молодий чловек з довгыма баюсами в джінсах и подал ся за директора Музею Енди Варгола***. *З ентузіазмом в очах представил проєкт оновленя музея та попросил про фінансову допомогу. Пак Петер Пеллеґріні, по выіздным засіданню уряду в 2018 році, пришол до музею. «На підтриманя того проєкта частково надыхнул нас ентузіазм директора, але **найбільше переконливы были умовы, в яких товды бережено сесы творы світового мистецтва**. Вызнали сме, же **така выняткова колекция робіт всесвітового, відомого митця заслугує на краще й гіднішше місце**», – зазначыл президент*.[2]

Красьні о ревіталізациі меджилабірского музея повіл його директор. Парафразуючы великого гамерицкого артиста поп-арту Роберта Раушенберґа, бесідуючого о Енди Варголі (*Не каждий Варгол – то вдалий Варгол, але невдалых не є*.) Мартін Цубяк орюк, же: *Не кажда реконструкція музею єст вдала, але сеса єст взірцева*. Кєд в 2018 р. молодому директорови музею Енди Варгола редакторка шмарила зьвіданя: *Andyho Warhola poznáš dosť detailne, no nikdy si sa s ním nestretol. Je niečo, čo ťa jeho život a príbeh naučil?* Цубяк одповіл: *Варгол для мене єст такым дороговказом. Цілий єст надзвычайно цікавий, тото якым был, та вшыткы його дивовижны дрібничкы оточуючы го на штоден. Якысий там хлопец русинскых родичів з Миковой досяг величезного. Таку карту в історії мистецтва хоц хто не має. З його жытя найбарже запамятали ся мі християнскы ідеі, дайме на то ідея рівності. О хоц бы тото о Кока-Колі, же в тім напитку найцікавше єст тото, же має єднаковий смак і так само смакує, без взгляду на то, хто го пє; королева Єлизавета, президент США ци дакий бездомний на розі улиц. Она каждому цілий час смакує єднако и так само каждий си єй цінит. То значыт, же вшытко и вшыткы люде сут гідны увагы, моє життя тіж нецікавым не єст, ани товды, кєд такым ся мі здає. Інше, што захоплює мене в ним, то тото з яком легкістьом і свободом вказує штоденны річы и не затрачат в них записаной глубокой задумы на суспільны подіі або на трансформацию цілого світа, по II Світовій війні. То дає мі більшу свободу*.[3]

Адже, жебы відіти гамерицкого короля поп-арту, не треба летіти до Гамерикы, старчыт подрындати до Меджилабірец. Зревіталізуваний музей дыхат повныма грудми, час вкаже ци буде суспільні, економічні и культурні діяти для поколінь, думам, же так. ●

1. *Warholovo múzeum v Medzilaborciach sa po troch rokoch opäť otvorí verejnosti*, [в:] www.rusyn.sk/warholovo-muzeum-v-medzilaborciach-sa-po-troch-rokoch-opat-otvori-verejnosti/ (Вхід: 15.09.2026 р.)

2. J. Otriová, *Spadol na Medzilaborce Starlink? Nie to len Warhol je späť. Jeho múzeum otvorili vo veľkom štýle* [в:] www.rusyn.sk/spadol-na-medzilaborce-starlink-nie-to-len-warhol-je-spatjeho-muzeum-otvorili-vo-velkom-style/ (Вхід: 15.09.2026 р.)

3. G. Koščová, *Martin Cubjak: Medzilaborčanov Warholovo muzeum irituje, Švajčiari by tu sprawili „Disneyland". Plechovka s polievkou je jedno z najrevolučnejších diel 20. storočia*. [в:] www.heroes.sk/martin-cubjak-rozhovor/ (Вхід: 15.09.2026 р.)

eprasa.pl ba2c528877

«JarmaRock FEST» у часи змін: як фестиваль реагує на події в Україні

Український легендарний фестиваль JarmaRock FEST… В уяві відразу постають музичні виступи, театральні постановки та інші різноманітні види українського мистецтва та культури. Колись Український Молодіжний Ярмарок, а сьогодні – JarmaRock FEST. Які б назви не мав цей захід, але він завжди в контексті українського питання. Коли Україна отримала незалежність, організатори фестивалю намагалися через призму культурних подій продемонструвати своє: «Ми з вами!» Так було й упродовж усіх доленосних подій в історії держави.

Основною ідеєю створення фестивалю була промоція української культури, зокрема культури української меншини. Поряд з цим важливою метою, яку ставили перед собою організатори, була популяризація принципів свободи, демократії та солідарності з Україною за допомогою сучасної музичної форми, що доступна як для молоді, так і людей старшого віку. Іноді формат фестивалю та його художня концепція були пов'язані з актуальними подіями на той час в Україні.

Так сталося у 2004 році під час Помаранчевої революції. На фестивалі, мабуть, не було жодної людини, яка б не мала при собі хоча б частинку тканини помаранчевого кольору. Через 5 років, у 2009 році відбувся 33-й Український Молодіжний Ярмарок під гаслом «JarmaRock Revolution». Тоді фестиваль був присвячений 5-й річниці Помаранчевої революції в Україні – події, що запам'яталася як прояв української енергії та прагнення до справжньої свободи. Організатори хотіли відтворити помаранчеву атмосферу революції, танцюючи та співаючи під українські ритми. Такий прояв – це не просто звичайна реакція на актуальну подію, це свого роду перетворення пам'яті про революцію на елемент фестивалю, як невід'ємної частини його ідентичності.

«Молодіжний Ярмарок» у 2013 році припав на 15-16 листопада, якраз напередодні проведення саміту Східного партнерства у Вільнюсі, на якому очікувалося підписання Угоди про асоціацію України з ЄС. Вже тоді організатори фестивалю реагували на політичну ситуацію навколо європейського курсу України і прямо зазначали, що тогорічний фестиваль присвячений очікуваній події, ще не знаючи, що саме той період стане початком прояву великої сили, противаги та боротьби українського народу.

Наступного року 38-й Ярмарок проходив під назвою «Час єдності», у програмі було зазначено – «Пам'яті Героїв Небесної Сотні та полеглих захисників України». Тодішній фестиваль був присвячений подіям на київському Євромайдані та боротьбі українського народу за європейські цінності та територіальну цілісність України.

Особливо показовою на тому фестивалі була театральна вистава «Gdzie oczy poniosą» («Куди очі понесуть») театру «Навпаки», що розповідає історії людей, які опинилися у різних життєвих ситуаціях. Вона зосереджується на емоціях, що викликані проблемами, які торкаються людей незалежно від часу, в якому вони живуть. Сценографія з кожним наступним твором набуває іншого виміру. Об'єднувальною ланкою, що поєднала виставу в одне ціле, стали перший та останній твори, які перегукувалися з подіями на Майдані.

18.

eprasa.pl ba2c528877

Продовження з 17 сторінки

Сценографія не випадково викликає асоціації із ситуацією в Україні, адже вона мала за мету допомогти усвідомити глядачу, що за свободу в Україні борються не якісь вигадані герої, а живі люди, які переживають сумніви та свої внутрішні рефлексії. Таким чином, глибока солідарність на 38-му фестивалі відслідковувалася не лише у його назві чи темі, а й була відображена через засоби театрального мистецтва.

З роками прояви солідарності та підтримки дедалі виразніше знаходили відображення у художній концепції та програмі самого фестивалю. Так, у його межах була проведена акція «Від Майдану до Криму», завданням якої було інформування польського суспільства про події в Україні та проведення збору коштів на підтримку військовослужбовців, які отримали поранення чи постраждали в зоні проведення антитерористичної операції (АТО).

Початок повномасштабного вторгнення росії в Україну додав фестивалю нового виміру. До основної мети фестивалю – промоції української культури – додалося ще одне важливе завдання: допомога та підтримка України в різних її формах. Фестиваль став місцем зустрічі українців, які через війну вимушено проживають у Польщі, та українських митців, котрі були змушені залишити батьківщину.

З 2022 року сцена «JarmaRock FEST» стала не лише місцем представлення музичної та театральної творчості, а й простором солідарності, підтримки та діалогу про Україну. Важливо, що фестиваль не обмежувався лише згадками у комунікації про події в Україні та людей, які кожного дня виборюють перемогу. Зміни торкнулися й самої програми заходу, до якої був доданий благодійний вимір. Так, щороку, починаючи від 2022 року, на фестивалі проводяться збори коштів на різноманітні потреби для військових, до прикладу, під час 46-го фестивалю було зібрано 8263 злотих для закупівлі обладнання, що допомагає рятувати життя українських військових.

У рамках 46-го JarmaRock FEST відбувся гала-концерт під назвою «Ми з України», присвячений захисникам України та людям, які допомагають країні у час війни. Супутнім заходом став Forum FEST – дискусія про сприйняття української культури в Польщі та світі під час війни, у якій взяли участь письменники, музиканти, театральні та громадські діячі. Обговорення такої теми є особливо важливим під час війни, адже культура – це інструмент, що має великий вплив на розуміння України та її контексту. Фестиваль, у свою чергу, слугує додатковим майданчиком для осмислення та привернення уваги громадськості.

Крім того, театр «Powernennia» показав аудиторії виставу «Dziewczyny ścinają warkocze» («Дівчата обрізають коси»), що присвячена історії жінок, які воювали в Україні з 2014 року. Особливо символічним став виступ колективу учнів танцювальних шкіл, який представив виставу «Нова реальність», що розповідає про різні сторони війни в Україні. Організатори фестивалю фактично перетворили сцену «Ярмарку» на простір, де українські митці мали змогу розповідати про війну «своєю мовою» – через музику, пісню, театр і танець. Більше того, було знято відео про 46-й JarmaRock FEST, про воєнний контекст фестивалю, про молодих людей, які протягом років створювали цей захід, про емоції, що супроводжують вистави та концерти.

Наступного року ця тенденція продовжилась, і концерти вчергове проходили з присвятою захисникам України та тисячам волонтерів, що допомагають людям, які постраждали від російського вторгнення. Сьогодні волонтери – це потужна сила та підтримка в тилу, тому так важливо їх цінувати та доносити для суспільства їхню важливість. Свідченням цього стало проведення в межах фестивалю заходу Forum FEST на тему: «Волонтерство в Польщі для підтримки України у боротьбі з російською агресією».

За десятиліття існування фестивалю «JarmaRock FEST» його формат і концепція поступово видозмінювалися, але прояви солідарності та підтримки не зникли і до сьогодні. Попри суспільно-політичні обставини, організатори «JarmaRock FEST» щороку намагалися доносити до аудиторії те, як важливо говорити про Україну, солідарність з нею, демократію та свободу. Саме за допомогою музики та інших форм культурного самовираження фестиваль «давав можливість світові почути Україну». Це проявлялося в різних ініціативах: від організації зборів коштів на підтримку військових та проведення тематичних виставок і театральних показів до виступів артистів з України, які зі сцени закликали допомагати Україні та підтримувати військо. Така різноманітність ініціатив демонструє, як організатори намагалися через культурну площину реагувати на події в Україні та долучатися до суспільного діалогу. Адже сьогодні так важливо бути в українському культурному контексті та утверджувати свою українську ідентичність. ●

ОГОЛОШЕННЯ

eprasa.pl ba2c528877

Передплата «Нашого слова» на 2026 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**145,00** зл	**290,00** зл	**580,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**155,00** зл	**310,00** зл	**620,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
550,00 зл	**1100,00** зл
130,00 євро	**260,00** євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
580,00 зл	**1160,00** зл
200,00 дол КАНАД.	**400,00** дол КАНАД.

США

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
580,00 зл	**1160,00** зл
140,00 дол США	**280,00** дол США

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10 / +48 661-420-649, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Lesia Korostatevych (Warszawa), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1400 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

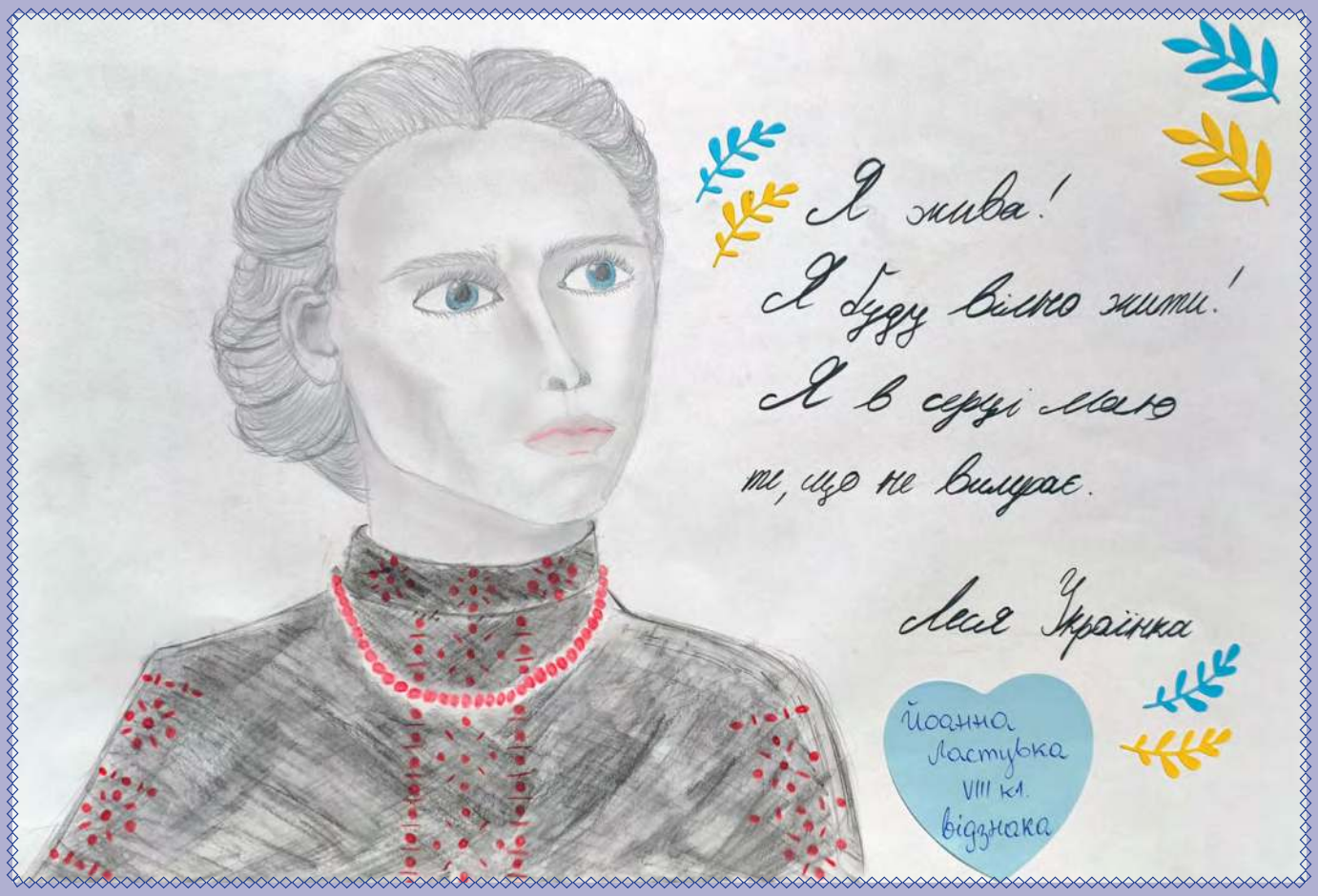
eprasa.pl ba2c528877

ЮВІЛЕЙНИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ
10
JARMA ROCK FEST
20-21 XI 2026
КЛУБ B90 І ГДАНСЬК
КВИТКИ

Світанок

№ 5 (620) Додаток «Нашого слова» № 42 для дітей ВЕРЕСЕНЬ–ЖОВТЕНЬ 2026 РОКУ

PL ISSN 0239-5460 Numer indeksu 366609

Малюнок, який надіслано на Воєводський художній конкурс «Портрет Лесі Українки»; див. с. 9–10

xxxxx+x_xxxxxx+x_xx+xxxx_xx+_xxx_

xxxxx__+xxx___

eprasa.pl ba2c528877

Молитва — наша духовна сила

Молитва — це наша розмова з Богом, яка дає нам силу, надію і захист. Молитва вчить нас любити щиро і по-доброму.

У молитві ми дякуємо Богу за все добро, яке отримали, висловлюємо прохання про здоров'я, щастя, кращу долю та Боже заступництво. **В молитві можемо просити о ласки** не тільки для себе, але також для нашої родини, приятелів, спільноти чи цілого народу.

Молитвою підносимось до Божих висот. Стаємо перед Богом і кажемо Йому все те, що в нашій душі радісне й сумне. Отці Церкви називали молитву диханням душі.

Дуже важливими є:

- спільна літургійна молитва — у церкві;
- особиста молитва — вдома перед іконою.

Найсильніша молитва, яку Господь Бог дарував людині, — це **Божественна літургія**, Його безкровна жертва: під час неї сам Христос молиться з нами і за нас.

Як є п'ять пальців у нашій долоні, так існує п'ять основних видів християнської молитви:

- молитва подяки;
- молитва покаяння;
- молитва прослави;
- молитва про ближніх;
- молитва про власні потреби.

Особисту молитву треба починати з подяки. Коли ми дякуємо Господу Богу, то ісповідуємо свою віру.

Особиста щоденна молитва може бути:

- спонтанна молитва (молитва своїми словами);
- молитва за допомогою укладених святою Церквою текстів (ми знаходимо їх у молитовниках та інших книгах);
- молитва псалмами;
- молитовне читання Святого Письма;
- молитва — слухання.

Варто мати свій особистий молитовник. Наші рідні молитви треба спокійно читати не тільки устами, але й думкою та серцем. Тоді відчуємо душевний мир та радість. Наберемось сили та мужності на кожен день і кожен час. **Варто вивчити деякі молитви напам'ять.** Тоді буде нам легше молитися — у церкві чи вдома. Варто також навчитись молитися на вервиці.

Молитись можна в багатьох місцях — у церкві, вдома, в садку, на поляні, біля вогнища, на реколекціях, під час дитячого чи молодіжного табору, під час довгої подорожі, в лікарні...

Якщо любиш співати — вивчай і співай релігійні пісні. Коли співаємо, граємо на

eprasa.pl ba2c528877

інструментах чи слухаємо музику — наше серце радіє і таким чином гарно прославляємо Господа Бога та Високе Небо. Дуже гарними є українські колядки, великодні пісні, пісні до Христа, пісні до Святого Духа, пісні до Богородиці, пісні за народ...

Можемо також співати молитви, які знаходяться в молитовниках. Їх щонеділі співаємо під час Служби Божої в церквах: «Отче наш», «Віруюю» та інші. Напевно Ви чули колись такі слова: Коли ми співаємо молитву, наші серця моляться втричі сильніше.

Найбільш знаною молитвою є Господня молитва «Отче наш».

Цю молитву навчив нас сам Господь Ісус Христос. Коли учні звернулися до Нього, кажучи: «Учителю, навчи нас молитися», то Він подарував їм молитву «Отче наш».

Цю молитву знають тепер усі християни, незалежно від конфесії. Її називають осердям Святого Письма, підсумком усіх євангельських текстів.

Отче наш

Отче наш, що єси на небесах!
Нехай святиться Ім'я Твоє.
Нехай прийде Царство Твоє,
Нехай буде воля Твоя,
Як на небі, так і на землі.
Хліб наш насущний дай нам сьогодні,
І прости нам провини наші,
Як і ми прощаємо винуватцям нашим,
І не введи нас у спокусу,
Але визволи від лукавого. Амінь.

А коли нам важко, ми тяжко хворі або в небезпеці, над головою висить якась катастрофа і не маємо сил та можливості довго молитися — вистачить щиро звертатися до Бога такими словами:

Господи помилуй!
Господи помилуй!
Господи помилуй!...

Ярослава Кобилко
Світлини з мережі

БОЖЕ ВЕЛИКИЙ, ЄДИНИЙ

Церковний гімн

Слова: Олександр Кониський
Музика: Микола Лисенко

Боже великий, єдиний,
Нам Україну храни,
Волі і світу промінням
Ти її осіни.

Світлом науки і знання
Нас, дітей просвіти,
В чистій любові до краю,
Ти нас, Боже, зрости.

Молимось, Боже єдиний:
Нам Україну храни,
Всі свої ласки й щедроти
Ти на люд наш зверни.

Дай йому волю, дай йому долю,
Дай доброго світу, щастя,
Дай, Боже, народу
І многая, многая літа!

eprasa.pl ba2c528877

ПОДІЛЬСЬКА ЖУРАВКА
(ДО 85-ЛІТТЯ ГАННИ ЧУБАЧ)

Українська поетеса, дитяча письменниця, журналістка Ганна Танасівна Чубач народилася у 1941 році в селі Плоске на Вінниччині у хліборобській родині. Батько загинув на фронті під час Другої світової війни, тому разом із мамою вони пережили важкі повоєнні роки. Ганна збирала в полі колоски, щоб вижити...

До сусідньої школи дівчинка ходила щодня шість кілометрів — туди й назад. А як тільки навчилася читати, почала складати свої перші вірші. Але друкувалися вони вже в дорослому віці. Потім були інститути (студії), робота в редакціях літературних газет і журналів. У 1970 році вийшла перша збірка Ганни Чубач *Журавка*, завдяки якій авторка стала членом Національної спілки письменників України.

Про що *Журавка*? А про любов до рідного краю, до рідної землі: «Моя хата в подільському житі, / Просто неба, на чорній землі. / Маю тільки думки необжиті / Та ще крила — небесно-земні...». Поезія в цій збірці «наскрізь» пронизана любов'ю до людей. Це світлі, проникливі рядки про людські стосунки, добро та правду.

Ганна Чубач написала понад 100 книжок для дорослих та дітей і понад 500 пісень. Музику до її віршів створювали відомі композитори, а також і вона сама — наприклад, пам'ятаєте відому *Черепаху Аху-аху*?

«Черепаха-аха-аха у воді сиділа-іла,
Черепаха-аха-аха свої ніжки мила-ила.
Крокодили-дили-дили пропливали-али-али,
Черепаху-аху налякали-али-али...».

А пісні на її вірші *Хустка тернова*, *Крила*, *Не відлітайте, лелеки*, *Пісня про поле* стали в народі популярними.

Ганна Чубач недарма була наділена й музичним талантом — її батько був скрипалем. Музика жила в її генах. Тому звання «Заслужений діяч мистецтв України» вона отримала, власне, за авторські пісенні програми, з якими поетеса виступала по різних регіонах України. Також мала мрію — вступити до театрального інституту...

Але найбільш вагомою сторінкою її поетичного таланту була творчість для дітей: «У дитячих віршах відкриваю себе» (Г. Чубач). У 1983 році у видавництві «Веселка» вийшла перша збірка віршів Ганни Чубач для дітей *Йшла синичка до кринички*. А потім були збірки *Малюємо, читаємо, пишемо*, *Українчики ідуть!*, *Веселі Хтосики*, *Живі літери*, *Мрійники*, *Україна — рідний край* та інші, якими захоплювалися не тільки діти, а й дорослі. Бо в тих віршах відчувалися щирість душі, любов до рідної мови, до природи, особлива любов до дітей.

А ще вона видала 12 скоромовних абеток із вивчення алфавіту, які тренують артикуляцію. Вся її творчість була спрямована на формування національної свідомості, хоч у той час це було непросто.

Варто зауважити, що графічні ілюстрації до збірок Ганни Чубач виконала її дочка Оксана Чубачівна — талановита поетеса та художниця.

Дуже мудрі слова для свого онука вона написала і повісила над його столом: «Найбільший мій ворог — лінощі. Тоді успіх вас неодмінно знайде», які можуть бути повчальними не тільки для дітей.

Її твори перекладені англійською, німецькою, чеською, угорською, монгольською та іншими мовами. Була удостоєна престижної літературної відзнаки «Золотий письменник України» — за видання творів величезними тиражами і за всенародне визнання.

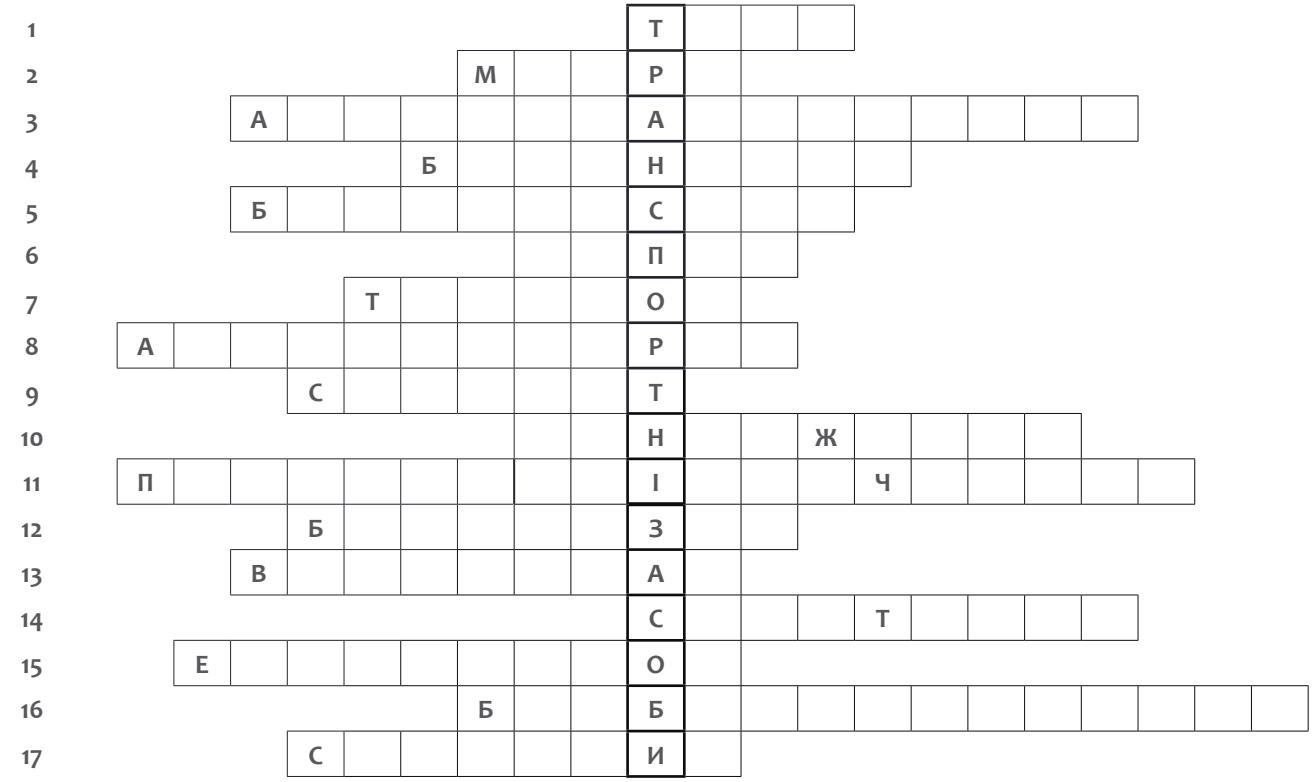
Ганна Чубач померла у віці 78 років. Похована на Байковому кладовищі в Києві. Цього року їй би виповнилося 85 років. І хоч поетеси немає поруч із нами — її твори живуть, окриляють, надихають.

«Зустрічаймось, вітаймося словом,
Погляд в погляд, на руку рука.
Ми приходим у світ для любові,
Все, що інше, — неправда гірка». (Г. Чубач)

Мирослава Олійник (Бучківська)
Світлини з мережі

eprasa.pl ba2c528877

Розгадай кросворд. Скористайся словничком. ☺

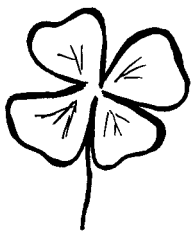
СЛОВНИЧОК

auto	автомобіль, авто, машина
autobus	автобус
betoniarka	бетоновоз
bombowiec	бомбардувальник
ciężarówka	вантажівка
cysterna	автоцистерна
czołg	танк
dźwig	кран
helikopter	гелікоптер
hulajnoga	самокат
jacht	яхта
karetka pogotowia	швидка допомога
kolejka linowa	канатна дорога
kombajn	комбайн
koparka	екскаватор
łódź	човен
łódź podwodna	підводний човен
metro	метро
motocykl	мотоцикл
motorower	мопед
motorówka	моторний човен
myśliwiec	винищувач
odrzutowiec	реактивний літак
okręt	корабель
pancernik	броненосець
pług odśnieżny	плужний снігоочисник
pociąg	потяг, поїзд
prom	паром
quad	квадроцикл
radiowóz	поліційний автомобіль
rower	велосипед
samolot	літак
skuter	скутер
śmieciarka	сміттєвоз
spychacz	бульдозер
statek	корабель
taksówka	таксі
traktor	трактор
tramwaj	трамвай
trolejbus	тролейбус
wózek widłowy	автонавантажувач
wóz kempingowy	кемпер
wóz strażacki	пожежний автомобіль
wywrotka	самоскид
żaglówka	вітрильник

Завдання: Петро Табака

Розгадай ребус. Розфарбуй рисунки. ☺

_ _ _ _ x + x _ x x x x x x x + _ x x _ _ x

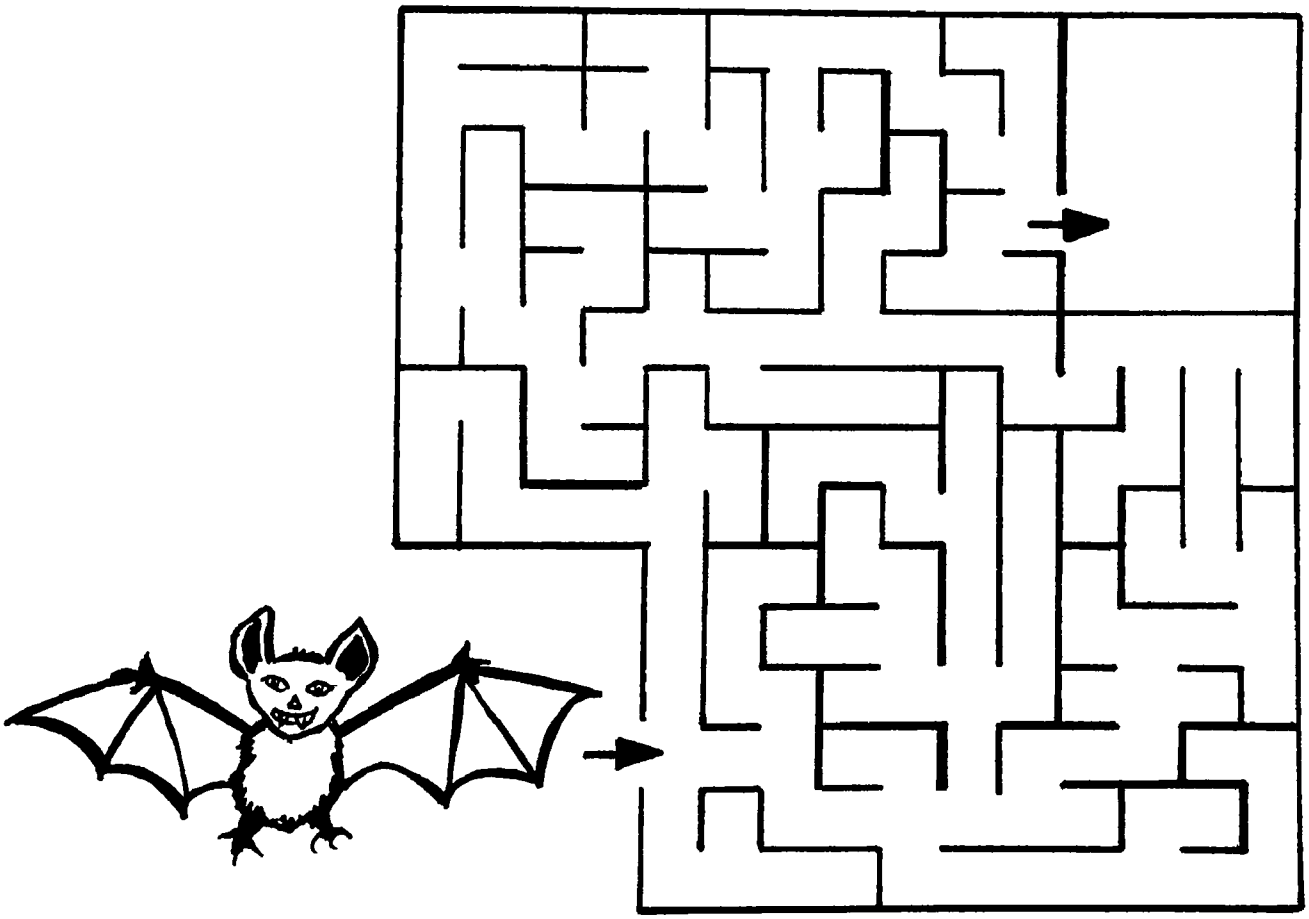
eprasa.pl ba2c528877

Катерина Степан

Посеред гарбузів є пари, які витяті в такий самий взір. Поєднай ці пари лінією, але насамперед приглянься їм уважно. ;–) Розфарбуй малюнок. ☺

Допоможи летючій миші без проблем потрапити до місця її нічлігу. ;–) Познач їй дорогу. ;–) Розфарбуй малюнок. ☺

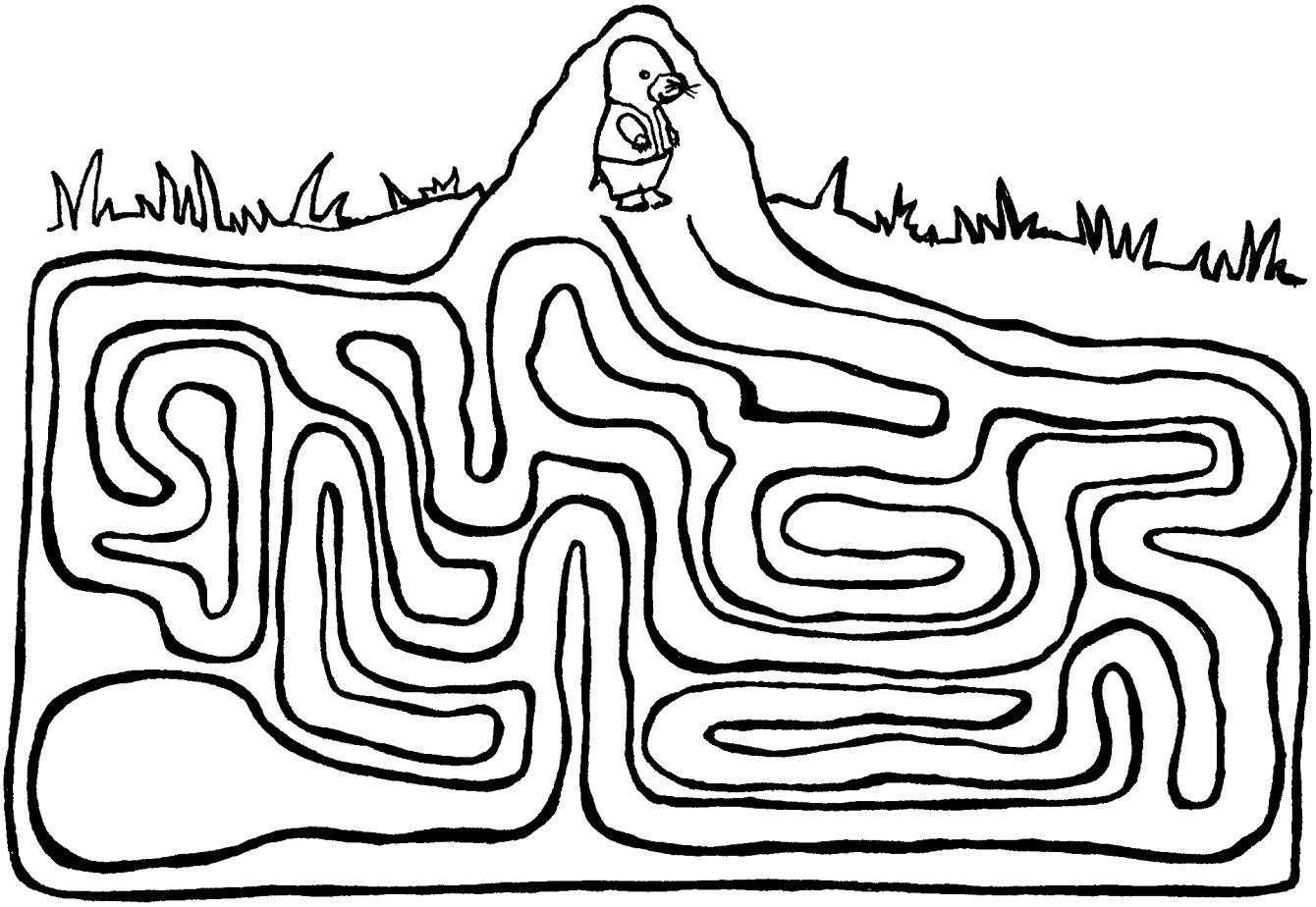
Катерина Степан

eprasa.pl ba2c528877

Які рисунки тут не пасують? Обведи лінією ці предмети, які пригодяться під час дощової погоди. Розфарбуй малюнки. ☺

Кротик викопав собі тунель; допоможи йому знайти дорогу до нірки та познач її кольором. Розфарбуй малюнок. ☺

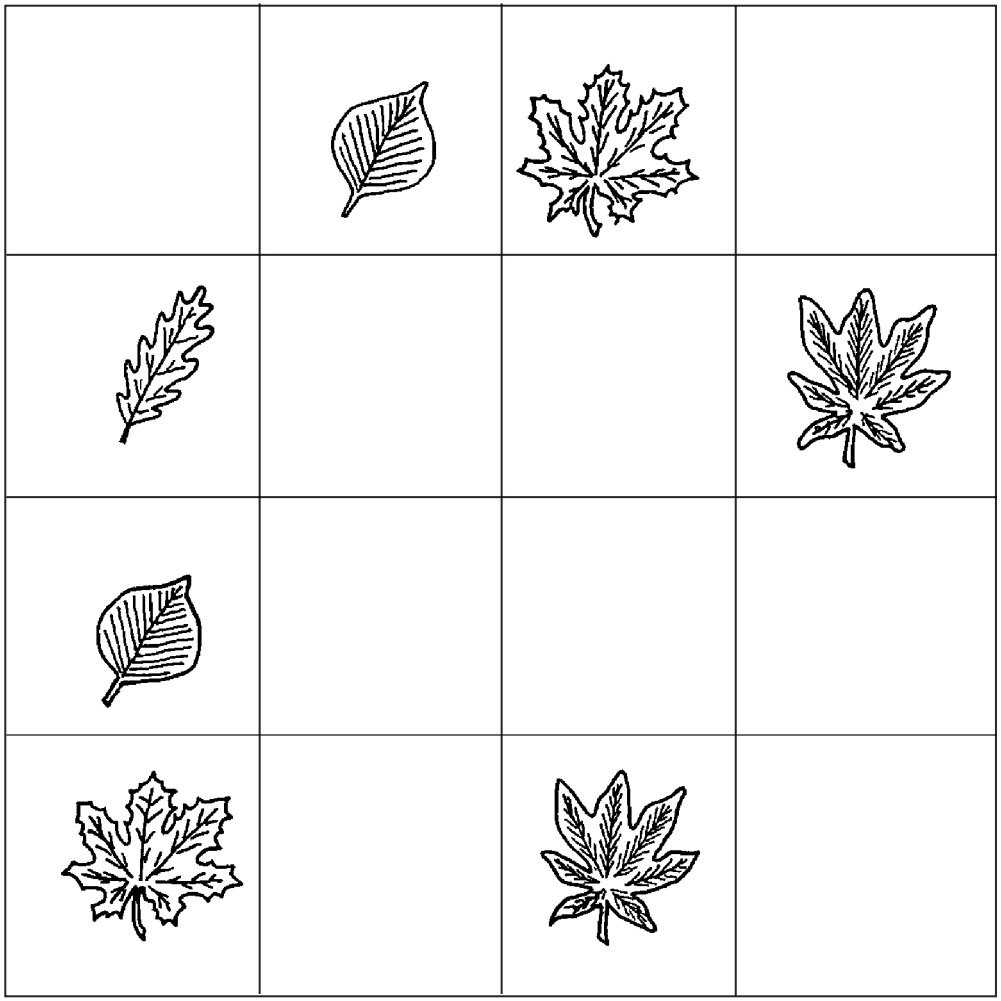
eprasa.pl ba2c528877

СвітаНок Катерина Степан

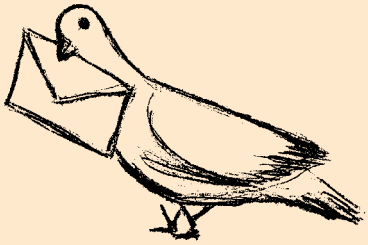
Поєднай крапки від 1 до 75, а побачиш увесь малюнок. ;–)
Розфарбуй його. ☺

Розв'яжи та розфарбуй судоку. ☺

eprasa.pl ba2c528877

«СВІТАНКОВА» ПОШТА

Петро Табака
Вчитель

Леся Українка у портретах юних художників

В Ольштині відбувся Воєводський художній конкурс «Портрет Лесі Українки», організований Об'єднаннм українців у Польщі ланкою в Ольштині в рамках завдання XXIII Огляд української співаної поезії та авторської і сучасної пісні.

На конкурс надійшли 94 художні роботи від дітей із Вармінсько-Мазурського воєводства, тобто Бартошиць, Ґурова-Ілавецького, Ґодкова, Доброго Міста, Круклянок, Лідзбарка-Вармінського, Ольштина, Пасленка, Срокова, Свйонток та Венґожева. Конкурс був поділений на дві категорії. У категорії учнів I–IV класів було представлено 50 робіт, а серед учнів V–VIII класів — 44 роботи. Метою конкурсу було познайомити дітей із постаттю та творчістю Лесі Українки, а водночас дати їм можливість по-своєму осмислити та передати образ поетеси.

Роботи оцінювала триособова конкурсна комісія. Перед нею стояло непросте завдання — адже кожна робота була по-своєму цікавою та оригінальною, тому визначити переможців було нелегко. Комісія звертала увагу на відповідність темі, оригінальність, художній рівень, старанність, самостійність виконання робіт та дотримувалася регламенту конкурсу.

У кожній віковій категорії журі визначило переможців. З огляду на велику кількість учасників та високий рівень представлених робіт, комісія вирішила збільшити кількість відзнак та признати GRAND PRIX конкурсу.

Імена переможців та відзначених були оголошені під час XXIII Огляду української співаної поезії, авторської та сучасної пісні, який цього року був присвячений саме Лесі Українці. Глядачі огляду та всі зацікавлені мали також можливість побачити роботи юних художників на конкурсній виставці. Згодом виставка малюнків проходитиме у Початковій школі № 2 в Ольштині та парафіяльній залі.

Конкурс дофінансовано з державного бюджету та співфінансовано коштами Самоврядування Вармінсько-Мазурського воєводства.

Результати художнього конкурсу

Grand Prix

Вероніка Булковська, VII клас, Ольштин

I Категорія

Сандра Боднар, III клас, Бартошиці
Катя Федорова, III клас, Ольштин
Ганна Салік, I клас, Ольштин

Відзнаки

Агнешка Шарапова, III клас, Ольштин
Ганна Пежик, III клас, Ґурово-Ілавецьке
Єва Філь, IV клас, Ольштин
Ніна Грибенко, III клас, Ольштин
Іда Баґан, II клас, Пасленк
Лідія Барщевська, IV клас, Бартошиці

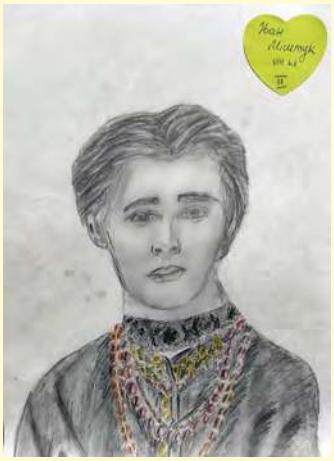

eprasa.pl ba2c528877

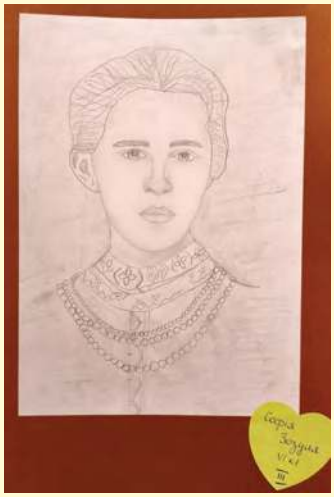

II Категорія

Мілана Загребельна, V клас, Бартошиці
Іван Міштук, VIII клас, Ольштин
Софія Зозуля, VI клас, Ґодково

Відзнаки

Анна Михайлюк, V клас, Ольштин
Артем Кальченко, VIII клас, Бартошиці
Зузанна Міґус, VI клас, Ольштин
Йоанна Ластувка, VIII клас, Сроково
Оксана Доскоч, VIII клас, Ольштин
Агнешка Михалик, VIII клас, Ґурово-Ілавецьке

Щиро вітаємо переможців та відзначених учасників! Бажаємо творчого натхнення, нових успіхів і яскравих творчих досягнень!

eprasa.pl ba2c528877

МІСТА–ГЕРОЇ УКРАЇНИ
Сумщина, Хмельниччина: під ударами ВОРОГА

З другої половини 2025 року удари російської армії по містам України почастішали, але особливо гірка доля дістається тим, що ближче до кордонів, зокрема Сумам (відстань по прямій лінії — 20–25 км). Останнє місто з'явилось у середині XVII століття (бо точної дати немає) як одна із фортець для захисту від нападів татарів. Розташоване на берегах р. Псел при впадінні в неї р. Сумки, звідки, можливо, і пішла назва міста. Існує й давня легенда, що на місці Сум знайшли колись три мисливські сумки з золотом, через що вони зображені і на гербі міста. Як би там не було, але у 1780 р. Суми — повітове місто із населенням через сотню літ (1897) у 27,5 тис. чоловік. Після революції 1917 року Суми декілька разів захоплювали різні ворожі армії, аж доки (в 1919 році) не була встановлена радянська влада. З 1925 року — це районний центр, а з 1939 р. — центр Сумської області. В історичній перспективі Суми отримали ту ж саму долю, що й усі міста України — голод, радянські репресії, окупація

Наслідки удару по Сумах 13 квітня 2025 року — 34 загиблих, 117 постраждалих... (джерело: https://ua.korrespodent.net/ukraine/4772313-pro-naslidky-udariv-rf-po-mistu-sumy-povidomyly-u-miskradi)

німцями, потім відбудова і незалежність. 24 лютого 2022 року російські війська спробували взяти Суми, частина окупантів навіть прорвалась у місто, але після майже двомісячних боїв ворожі війська відступили за межі області. Невдача розізлила їх: деякі московські пропагандисти закликали зробити Суми «мертвою зоною», в якій взагалі «не повинно залишатися живих людей». Суми постійно під ударами російських безпілотників і ракет. Зараз там проживає більше 268 тис. чоловік і, всупереч усьому, місто тримається.

Дим над містом після атаки Сум ворогом 21 квітня 2026 року, зруйновані будівлі, 15 постраждалих, п'ятеро потрапили до лікарні, з них троє дітей (джерело: https://suspilne.media/sumy1294177-masovana-ataka-rf-na-sumy-so-vidomo/)

За 55 км від Сум, по берегах річки Боромля та її притоках Люджі і Радомлі розкинулось місто Тростянець, назване так від імені зниклої річки Тростянки. Спочатку його, як село, в 1660 році заснували вихідці із Правобережної України, але хутко привласнили російські дворяни. З 1874 року Тростянець перейшов у власність родини багатого підприємця Леопольда Кеніга. Він і його син побудували декілька заводів, млин, місцеву лікарню, навчальні заклади для дітей, публічну бібліотеку, провели через Тростянець залізницю, електроосвітлення і телефон. У 1914 році в ньому жило 4568 чоловік. За радянської влади, встановленої у 1919 році, Тростянець став селищем міського типу (в 1923 році), а потім містом (із 1940 року), переніс усі труднощі, котрі випали на долю українців. Після початку повномасштабної війни місто було захоплене російськими військами і знаходилося під окупацією з 24 лютого по 26 березня 2022 року. Його захопила Кантемирівська танкова дивізія. Окупанти грабували й знищували будинки, захопили й розграбували навіть місцеву шоколадну фабрику! Коли відступали (не очікували, що їх виб'ють із міста), то командир полку застрелився. Після звільнення Тростянця до міста повернулося 95% жителів, зараз

eprasa.pl ba2c528877

там проживає більше 19 тис. чоловік. Місто почали відбудовувати, хоча, через постійні обстріли, зробити це дуже важко.

Зруйнована російська техніка в боях за Тростянець (джерело: https://uk.wikipedia.org/wiki/Бої_за_Тростянець)

За 630 км від Сум, у нинішній Хмельницькій області знаходиться місто Старокостянтинів. Однак московські агресори дістають і до нього, постійно обстрілюють. Це місто, розташоване на річці Случ, набагато старіше, ніж східні міста України: археологи недавно з'ясували, що Старокостянтинів існує вже 800 років — із XII століття. Назва його пов'язана з родиною князів Острозьких, зокрема Костянтином, який володів цим містом. У ньому збудували міцну фортецю й укріплення, котрі ні разу не змогли взяти татари, які нападали на українські землі. В 1648 році під Старокостянтиновом, біля села Пилявці, відбулась велика битва, в якій гетьман Богдан Хмельницький розбив поляків. Із 1793 року місто входило до складу Російської імперії — спочатку Подільського намісництва, потім (із 1804 року) до Волинської губернії. Через 100 років (1905) населення його налічувало 17 тис. жителів (із яких 60% складали євреї). Після революції 1917 року йшла боротьба за владу над містом, але в 1920 році перемогли більшовики. Старокостянтинів із 1923 року став районним центром. У часи німецької окупації (1941–1944 роки) багато євреїв у місті було знищено. В часи незалежності

Тростянецький краєзнавчий музей (https://uk.wikipedia.org/wiki/Бої_за_Тростянець)

Старокостянтинів, 24 жовтня 2024 року. Руйнувань зазнали готель, магазин, будинок... (https://ye.ua/suspilstvo/71682_Ataka_droniv_na_Starokostyantiniv_ryatuvalniki_rozpovili_pro_naslidki_udaru_(FOTO).html)

України Старокостянтинів розбудувався і став містом обласного підпорядкування. Після нападу московських військ на Україну 6 березня 2022 року по місцевому аеропорту були нанесені авіаудари, а з жовтня 2023 року і до нинішнього часу місто періодично страждає від них.

1 жовтня 2025 року за героїзм і мужність захисників і жителів Сум, Тростянця і Старокостянтинова Президент України Володимир Зеленський нагородив ці населені пункти званнями «Місто-герой».

Олександр Любчич

Українці відбиваються від повітряних атак... (https://rbc.ua/ukr/news/ukrayini-trivoga-trivogoyu-1718372969.html)

СвітаНок — додаток «НС» для дітей
Відповідальна редакторка: Катерина Сень
Малюнки: Катерина Степан

Адреса редакції:
«СВІТАНОК» ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa
Електронна пошта: switanok@nasze-slowo.pl

Dodatek „Switanok" dofinansowano ze środków Budżetu Państwa.

eprasa.pl ba2c528877